

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS

1.2020

ERKKI LIIKANEN

Yhteisiä ratkaisuja ja tasapainoa on haettava

Tilintarkastuslautakunnan
puheenjohtaja Pekka Pajamo:

**Laaduntarkastusten arviointi-
asteikkoa on kehitettävä**

**Juhlavuosi:
tilintarkastajia
neljässä polvessa**

**Sisäinen tarkastus
päätoksenteon tukena**

**Tilintarkastajat
koronahaasteiden edessä**

Tilintarkastajat äänessä – kuuntele tulevaisuuden tekijöitä!

Tilintarkastusala täyttää 110 vuotta. Juhlavuoden kunniaksi päästämme tilintarkastajat ääneen. Tarjolla mielenkiintoisia teemoja mm. asiakaskohtaamisista, robotiikasta, vastuullisuudesta ja kisälliohjelmista.

Keskustelemassa rohkeita, innovatiivisia edelläkävijöitä ja ihmisläheisiä asiantuntijoita – siis tulevaisuuden tekijöitä!

Tilintarkastus on enemmän kuin kertomuksen antamista. Onnistuneimmillaan asiakas saa tilintarkastuksesta lisäarvoa ja hyödyllistä tietoa organisaationsa päätöksenteon tueksi. Miten tämä saavutetaan? BDO:n asiantuntijat kertovat Tulevaisuuden tekijöissä omasta asiakaspalvelureseptistään ja siitä, miten hyvän asiakaspalvelun juuret löytyvät tilintarkastusyhteisön saumattomasta sisäisestä yhteistyöstä.”

Uusimpien teknologioiden avustamat prosessit antavat tilintarkastajalle tilaa keskittyä asiakkaaseen, sen liiketoiminnan ja prosessien ymmärtämiseen sekä kaikista merkittävimpiin ammatillista osaamista vaativiin osa-alueisiin kirjanpidon ja taloudellisen raportoinnin saralla. Näissä osa-alueissa piilee myös tilintarkastuksen suurin anti sekä asiakkaille, että itse tilintarkastajille. Teknologian suomia mahdollisuuksia pallottelevat Tulevaisuuden tekijöissä PwC:n asiantuntijat.”

Lisää infoa Tulevaisuuden tekijöitä
-podcastsarjasta tulossa – pysy kuulolla!

Tilintarkastusala
110 vuotta

27

Koronakriisi: toiminnan
jatkuvuus -olettamat
vaakalaudalla

16

Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja
Pekka Pajamo: toimiva laadunvalvonta on
kaikkien osapuolten etu.

32

Tilintarkastajilla on suuret saappaat
täytettävänä. Maria Grönroos kokoaa
puheenjohtajakauden antia.

4 Tilintarkastajabarometri

5 Pääkirjoitus

Katse lähelle, ihmisiin

6 Globaali maailma vaati globaaleja standardeja

Haastattelussa Erkki Liikanen

10 ISA-standardit ovat osa hyvää tilintarkastustapaa

JARKKO RAITIO

12 Yleisluonteinen tarkastus saa kannatusta

JARKKO RAITIO

14 Sannan sanoin

Hyvä tilintarkastustapa huomioi
kansainväliset standardit

SANNA ALAKARE

15 Lakinurkka

KHO tarttui ISA-standardeihin

RISTO RUUSKA

16 Kymmenen kysymystä tilintarkastusvalvonnasta

Haastattelussa Pekka Pajamo

22 Tilintarkastajia neljässä polvessa

27 Korona haastaa tilinpäätöksen laatijat ja tilintarkastajat

RIITTA LAINE

32 Katse tilintarkastusalan tulevaisuuteen

Haastattelussa Maria Grönroos

35 Kolumni

Varmentamisen kysyntä
kasvaa hyötyjen myötä

KIM ITTONEN

36 Listayhtiöiden tilinpäätökset digitalisoituvat

RIITTA LAINE

40 Kulisseissa

Puhutko tilintarkastajaa?

41 Tilien välissä

Entisten tilkkareiden juoksukoulu

42 Älä arvaa tai oletta, vaan tiedä

HELGE VUOTI

22

Vanhalan suvussa
ammatti periytyy
isältä pojalle.

Tilintarkastusala
110 vuotta

© Shutterstock

Tilintarkastajabarometri tarjoaa ainutlaatuisen näkymän yrityskenttään

Julkaisimme tammikuussa kaikkien aikojen ensimmäisen tilintarkastajabarometrin. Se kokoaa ainutlaatuisella tavalla yhteen suomalaisten yritysten tulevaisuuden näkymät.

Tilintarkastajat tarkastavat vuosittain yli 100 000 yrityksen taloustiedot. Tilintarkastajabarometrin tulokset kuvaavat laajasti erityisesti talouden kivijalan eli pienyritysten taloustilannetta. Tilintarkastajat ovat yrityksistä riippumattomia, joten barometri kertoo objektiivisen näkemyksen siitä, miten yrityksillä menee.

Yleiskuva talouden kehityksestä oli jo tammikuussa hyvin varovainen: yritysten investointihalut vähenevät, rahoituksen riittävyys mietityttää ja työvoima supistuu vuonna 2020.

Kenelläkään ei kuitenkaan ollut kristallipalloa ennakoita, mitä kevät tuo tullessaan. Koronaepidemia on heilauttanut talousennusteita sekä globaalilla että kotimaan tasolla ennenkokemattomalla tavalla. ■

• **Tilintarkastajabarometri**
• **julkaistaan jälleen**
• **tammikuussa 2021**
• **– toivottavasti tilin-**
• **tarkastajilla on silloin**
• **positiivisia uutisia!**

Katse lähelle, ihmisiin

Maaliskuun alussa tapasin toimittajakollegani kanssa **Erkki Liikasen**. Koronavirusepidemia oli vielä kaukainen ”Kiinan ongelma” ja keskustelunaiheet pyörivät muissa teemoissa: talouden trendeissä, vastuullisuuden merkityksessä ja IFRS:ssä.

Kohtaaminen luonnollisesti jännitti, harvoin pääsee tapaamaan Liikasen kaltaista konkaria. Pian kävi kuitenkin selväksi, että valtavan kokemuksensa ohella edessämme oli mitä lämminhenkisin ihminen.

Liikasen tie näköalapaikoille on auennut tarkentamalla katse lähelle, ihmisiin. Itsestä huolehtiminen on tärkeää, mutta muiden murheita ei saa unohtaa. Omista elämäkokemuksistaan Liikainen nostaa tärkeimmän: ”Mieti vähintään yksi kysymys. Kiinnostu toisesta ja kysy ensin.”

Tänä keväänä nämä elämänohjeet ovat entistä ajankohtaisempia. Katse on käännettävä pois itsestä kohti kanssakulkijoita. Relevantteja kysymyksiä ovat: Oletko ollut terveenä? Miten arki on lähtenyt rullaamaan poikkeusolosuhteissa? Lähimmäisapua on voinut tarjota vaikkapa oman rappukäytävän vanhalle rouvalle.

Myös tilintarkastajat kohdistavat tänä keväänä katseensa entistä tiiviimmin asiakasyrityksiinsä. Going concern -oletamat eivät välttämättä enää päde ja monet yritykset ovat ennenkokemattomissa vaikeuksissa. On esitettävä useita, kipeitäkin kysymyksiä.

On vaikeaa olla yhtä aikaa empaattinen ja jämäkkä. Tukea pitää antaa, mutta toisaalta tosiasiat pitää tunnistaa ja tunnustaa. Tänä keväänä tilintarkastuskertomusten mukauttaminen saattaa olla uusi normaali, jota ei pidä säikähtää.

Voimia niin jäsenillemme kuin sidosryhmillemmekin. Yhdessä tästäkin selvittää, siihen täytyy uskoa.

Hyviä lukuhetkiä!

MINTTU SALLINEN
päätoimittaja

Twitter @MinttuSallinen
LinkedIn Minttu Sallinen

Profiitti on kolme kertaa
vuodessa ilmestyvä jäsen-
ja sidosryhmälehti.

GLOBAALI MAAILMA

vaati globaaleja standardeja

Helsingin Keskustakirjasto Oodin kolmannesta kerroksesta on esteetön näköala Eduskuntataloon. Mikkeliiläisen nuoren miehen ura politiikan ja talouden huipulle alkoi sieltä 48 vuotta sitten.

Marjukka Kähönen Kuvat Aki Rask

Erkki Liikanen 69, on siirtynyt urallaan mielenkiintoisesta tehtävästä toiseen. Sellainen on nykyinenkin työ IFRS Foundation -säätiön Trustees-valvontakomitean puheenjohtajana.

- Olen sitoutunut tähän 100 päivää vuodessa. Tämä on nyt ainoa työ, muut tehtävät ovat aidosti pro bono -vapaaehtoistehtäviä.

IFRS on noussut globaaliksi taloudellisen raportoinnin kieleksi. Laajasti kansainvälistä on myös Trustees-komitean puheenjohtajan työ. Tänä vuonna Liikanen on käynyt jo Kiinassa, Intiassa, Brysselissä ja Lontoossa.

Hän vilkaisee kalenteriaan: matkoilla on mennyt alkuvuodesta puolet.

Näin ilmastonmuutos torjutaan

Keskusteleeppa Liikasen kanssa talouden trendeistä, IFRS:stä tai hänen uudesta kirjastaan, keskustelu tuntuu sivuavan lopulta jostakin kulmasta kestävästä kehitystä ja ilmastonmuutosta.

Asia on hänelle tärkeä.

- Kun näitä asioita ensimmäistä kertaa puuhasin, vuosi oli 1988. Silloin säädettiin hiilidioksidivero, vaikka ei sitä kannattanut silloin juuri kukaan: "Eihän me voida autoilua vähentää", Liikanen naurahtaa.

Ilmastonmuutosta torjutaan monella tasolla. Globaali toimijana EU tarjoaa Suomelle tärkeän toimintakentän. Liikasen sanoin, ilmastonmuutos ei pysähdy millenkään rajalle.

Kansa kannattaa ilmastonmuutoksen vastustamista, mutta vastustaa toimenpiteitä. Liikasaalla olisi ilmastonmuutokseen ratkaisu, johdonmukainen, mutta ei aina miellyttävä.

No gain, without pain, ei saavutuksia ilman tuskaa - tässäköään.

- Tutkimuksen osoittama ydin on se, että luonnolle aiheutuvat ulkoiskustannukset pitää laittaa tuotteen hintaan. Me olemme saaneet nauttia halvoista polttoainehinnoista, mutta ulkoisten vaikutusten kustannukset ovat jääneet kattamatta. Se on kaikkein tärkein asia, kaikki muu on vähän täydentävää. Markkina ei voi toimia oikein, jos hinta ei ole oikea.

Liikasta on ilahduttanut ilmastonmuutoksen saama huomio. Ympäristömyönteiset valinnat ovat merkittäviä yksilötasollakin, mutta kansalaisten käyttäytymisellä voi olla muutakin ulottuvuutta. Se voi vaikuttaa sijoittajiin ja sijoittajien käyttäytyminen puolestaan markkinoihin.

- Tapsin yhden maailman suurimmista sijoittajista ja kysyin häneltä, mikä sijoittajia tällä hetkellä kiinnostaa. Heti tuotto-odotusten perään sijoittajat haluavat tietää, mitä muuta yritys tekee yhteiskunnassa.

Markkinat hoitaa - jos sääntely toimii

Yhdysvaltojen suurimpia yrityksiä edustava US Business Roundtable -järjestö hylkysi syksyllä pitkään vallalla olleen periaatelinjauksen siitä, että yritykset ovat olemassa ensisijaisesti palvellakseen osakkeenomistajien etua.

- Ilmastonmuutos
ei pysähdy millekään
rajalle.

- Kun sääntely tehdään markkinoilla oikein, se on valtavan positiivinen luova voima.

- Se uskonkappale, että markkinat yksin ratkaisee kaiken, on tällä hetkellä ohuempi, Liikanen toteaa.

Hän näkee tämänhetkisen kehityskulun alkaneen jo finanssikriisistä. Vuoteen 2008 asti elettiin deregulaation kultakautta. Finanssikriisin jälkeen sääntelyn ja markkinoiden tasapainoa on pitänyt miettiä uudelleen.

- Eihän se voi mennä niin, että voitot ovat yksityisten ja tappiot valtion, se on liian helppo business. Pankit tarvitsevat omistajien pääomaa kestääkseen myrskyt. Mahdolliset voitot menevät silloin omistajille ja tappiot maksetaan pääomista. Tarvitaan regulaatiota.

Entinen valtionvarainministeri ja Suomen Pankin pääjohtaja käyttää puhuessaan paljon sanaa tasapaino. Olipa kyseessä verorahoilla saatavat hyödyt, talouden kehitys tai markkinatalouden sääntely, tasapainoa haetaan.

Markkinat on Liikasen mukaan hyvä renki, mutta huono isäntä. Näin etenkin silloin, kun pitää suojata julkisen vallan ja kansalaisten edut.

- Kannatan kilpailuttamista, mutta julkisen sektorin kilpailu täytyy tehdä huolellisesti ja varovasti. Jos kuvitellaan, että kilpailutus ratkaisee kaikki kysymykset ilman valvontaa, voi käydä tosi huonosti.

Vanhustenhuolto käy varoittavasta esimerkistä.

- Jos palvelun laatua ei kyetä arvioimaan, uusi toimija voi pudottamalla palvelun laatua ja hintaa ajaa kilpailijat pois markkinoilta. Se ei olisi toivottu tila. Laatua pitää aina valvoa.

Esimerkkinä onnistuneesta yksityistämisestä Liikanen mainitsee telekommunikaation. Valtion yritys rakensi verkon, joka avattiin kilpailulle. Kilpailun myötä hinnat romahtivat ja palvelut paranivat.

- Kun sääntely tehdään markkinoilla oikein, se on valtavan positiivinen luova voima.

IFRS-standardieja kehitetään vastaamaan muuttuvia tarpeita

Liikanen toimii 22-henkisen IFRS Foundation Trustees -valvontakomitean puheenjohtajana. Kolmivuotinen puheenjohtajakausi on nyt puolessa välissä. Komitea valitsee IFRS-standardieja antavan International Accounting Standards Boardin (IASB), vastaa rahoituksesta ja linjaa strategian.

Liikanen näkee IFRS:n lisänneen huomattavasti yritysten vertailukelpoisuutta ja läpinäkyvyyttä. Standardien yhdenmukainen soveltaminen on yksi IFRS Foundationin strategisista tavoitteista. Soveltamista valvotaan, ja teema on pysyvästi Liikasenkin pöydällä.

- Globaali yhteinen standardi on sijoittajille hyvin tärkeä. Viime vuonna Etelä-Afrikan Trustee sanoi osuvasti, ettei heillä ole mitään mahdollisuutta saada taloutta nou-

semaan, jos sijoittajat eivät voi luottaa, että tilinpäätöksissä on samat säännöt.

Liikanen oli komissaari, kun Eurooppa päätti tukea IFRS:ää. IFRS-kirjanpitosäännösten noudattaminen EU:ssa on nykyään pakollista listatuille pörssiyrityksille, ja iso osa muutakin maailmaa noudattaa jo standardeja.

Tällä hetkellä IFRS:n piirissä on 144 maata. Yhdysvallat ei ole mukana.

- Tietysti olisi parempi, jos Yhdysvallat olisi mukana. Mutta onneksi tärkeistä asioista on voitu sopia, kuten siitä, että IFRS-tilinpäätöksen tekevä yritys voi listautua amerikkalaiseen pörssiin.

Liikanen on hyvin perillä IFRS-standardien haastavuudesta varsinkin pienille listayrityksille. Vaikka järjestelmä on raskas, hän painottaa sen etuja. PK-yrityksille, jotka hakevat rahoitusta maailmalla, IFRS on markkinointivaltti sijoittajien suuntaan.

Liikanen kannustaa suomalaisia kehittämään aktiivisesti IFRS:ää.

- IFRS:n SME-version uudistamisesta on parhaillaan käynnissä konsultointi. Tavoitteena on selvittää, miten raportointivaatimuksia voitaisiin vähentää ja yksinkertaistaa pienille ja keskiuurille. Toivon, että Suomi on aktiivisesti mukana vaikuttamassa, konsultaatioon suhtaudutaan meillä vakavasti.

IFRS Foundation arvioi strategiaansa viiden vuoden välein, ensi vuosi on arviointivuosi. Keskustelu palaa jälleen kestävään kehitykseen.

- Kestävän kehityksen suurin ongelma on se, että IFRS:n kaltaiset yhteiset standardit puuttuvat. On niin monta järjestelmää, että sijoittajan on mahdotonta tehdä vertailua. Miten tätä saadaan läpinäkyvämmäksi? Se on tärkeä kysymys.

Valvontakomitea seuraa tällä hetkellä vastuullisuusraportoinnista käytävää keskustelua tiiviisti ja kerää tietoa. Globaalin järjestelmän kehittäminen vaatisi paitsi yksimielisyyttä, myös luottamusta nauttivan tahon, joka valtuutettaisiin kehittämään vertailun työkaluksi mittareita ja standardeja.

- Paljon on kiinni kysynnästä. Kyse ei ole nyt meidän halusta, vaan organisaation roolista. Jos syntyy konsensus, että meidän halutaan tekevän enemmän, meidän pitää olla valmiita. Joka tapauksessa uskon, että vastuullisuusraportoinnista tulee aidosti vakavaa vasta, kun vertailukelpoisuus lisääntyy.

Suomen menestystekijät: osaaminen ja luottamus

Suomen valttikortteja ovat Liikasen mukaan edelleen osaaminen, koulutus, innovaatiot ja luottamus.

Kuka?

Erkki Liikanen

- Kansanedustaja 1972–1990, valtiovarainministeri 1987–1990, suurlähettiläs 1990–1994, EU-komissaari 1995–2004, Suomen Pankin pääjohtaja 2004–2018. IFRS Foundation -säätiön Trustees valvontakomitean puheenjohtaja 2018–
- Perhe: vaimo, kaksi tytärtä ja neljä lastenlasta
- Harrastukset: kirjallisuus, taidemusiikki, historia, hitaat lenkit

Liikanen listaa suomalaisen luottamukseen liittyviä asioita:

– Läpinäkyvyys, avoimuus ja hyvät tavat. Hyvä ja toimiva yhteiskunta tarvitsee yhteisiä sääntöjä ja laadukasta tarkastusta. Myös kulttuuria ja laatumediaa.

Luottamus liittyy tilintarkastukseenkin. Ensimmäinen omakohtainen kokemus Liikasaalla oli tilintarkastuksesta 19-vuotiaana Tansaniassa. Liikanen toimi silloin Teiniliiton puheenjohtajana ja Taksvärkki-projektin sihteerinä.

– Keräsimme Taksvärkki-projektilla puoli miljoonaa markkaa Mosambikin avuksi. Toimikunta päätti lähettää minut matkaan muun muassa siksi, että osasin englantia. Rahoilla perustettiin kirjapaino, joka edesauttoi Mosam-

bikin vapautumista. Tutustuin siellä yhtiöön Cooper Brothers. Piti varmistaa, että avustusraha menee Afrikassa perille ja käytetään oikein.

Liikanen suhtautuu ulkoiseen tarkastamiseen positiivisesti ja sanoo asian merkityksen korostuvan järjestötyössä. Hän toimii edelleen monissa luottamustehtävissä, yksi näistä on Kansainvälisen Punaisen Ristin finanssikomitea. Tarkastaminen on erityisen tärkeää siellä, missä vapaaehtoisesti lahjoitettujen varojen käyttöä valvotaan.

Vaikka Liikanen kehuu suomalaista yhteiskuntaa, hän sanoo olevansa huolissaan niistä nuorista, jotka jäävät jatkokoulutuksen ulkopuolille. Syrjäytymisen merkitys on suuri paitsi yksilötasolla, myös yhteiskunnallisesti, jos se laskee työllisyysastetta.

Suomella ei ole varaa myöskään sulkeutua.

– Suomella on kaikki edellytykset menestyä, mutta paljon riippuu siitäkin, miten Eurooppa pärjää. On oltava mukana hakemassa ratkaisuja Euroopan tasolla. Sellainen avoin, toisiin luottava ja suvaitseva asenne on tärkeä.

Elämänohjeena ”Kysy ensin”

Viime syksynä ilmestynyt kirja ”Olin joukon nuorin” lähtee liikkeelle Liikasen isovanhempien Suomesta ja päättyy ajallisesti komissaari-nimitykseen.

– Halusin kirjoittaa ensisijaisesti Suomen sodanjälkeisestä historiasta ja siitä, millaisessa Suomessa suuret ikäluokat kasvoivat. Vasta kolmanneksi kyseessä on oman perheeni ja sukuni vaiheet tässä kehityksessä.

Mielenkiintoisten historiallisten faktojen sekä poliittisten anekdoottien kautta lukijalle hahmottuu myös Liikasen oma tarina. Riveiltä ja niiden välistä piirtyy kuva myös syistä, jotka ovat avanneet ovia isoihin pöytiin.

Jos Liikasen menestys pitäisi kirjan perusteella kiteyttää yhteen lauseeseen, se voisi kuulua näin: Tie näköalapaikoille on auennut tarkentamalla katse lähelle, ihmisiin.

Toisten huomioiminen kumpuaa omasta elämänsänteestä.

– Aina on niitä, jotka kantavat muidenkin murheita ja niitä, jotka keskittyvät vain omaansa. Jokaisen pitää tietysti huolehtia itsestään, mutta jos ei lainkaan näe ja kuule muita ympärillään, tulee pahaa jälkeä.

Jo 21-vuotias kansanedustaja kysyi reippaasti neuvoja kokeneemmilta. Liikasen kirja suorastaan vilisee henkilöitä, joista ja joilta saaduista opeista Liikanen kirjoittaa kunnioittavaan sävyyn.

Tärkeä elämänohje nousee omasta kokemuksesta.

– Sanon aina nuoremmille, että mieti vähintään yksi kysymys. Kiinnostu toisesta ja kysy ensin. Näin pärjäsin Euroopassakin. Ihminen, jolla on hyvät kysymykset, muistetaan. ■

ISA-STANDARDIT

OVAT OSA HYVÄÄ TILINTARKASTUSTAPAA

Tilintarkastuksessa sovellettavat periaatteet tulevat kansainvälisistä tilintarkastusalan standardeista, joita sovelletaan suhteellisesti eli tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Jarkko Raitio

Korkein hallinto-oikeus otti ratkaisussaan KHO 583/2020 kantaa kansainvälisten tilintarkastusalan standardien eli ISA-standardien asemaan Suomessa. KHO:n mukaan ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattaminen on osa hyvää tilintarkastustapaa.

Yhdenmukainen laatu ja varmuus keskiössä

Yhdistyksemme linjauksen mukaan hyvän tilintarkastustavan mukainen tilintarkastus nojautuu kansainvälisiin tilintarkastusalan standardeihin eli ISA-standardeihin.

Tilintarkastuksen standardiperusteisuudella pyritään siihen, että tilintarkastusten laatu ja tilintarkastuskertomuksessa annettu varmuus olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia. Samoin pyritään siihen, että tilintarkastajien tekemät tilintarkastukset olisivat vertailukelpoisia niin Suomessa kuin kansainvälisissä yhteyksissäkin.

Jäsenkyselymme perusteella lähes kolme neljästä tilintarkastajasta on sitä mieltä, että ISA-standardeja tulee noudattaa osana hyvää tilintarkastustapaa.

Tilintarkastuksen periaatteet tulevat standardeista

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa otetaan selkeästi kantaa sen puolesta, että tilintarkastuksissa on

osana hyvää tilintarkastustapaa noudatettava ISA-standardien sisältämiä keskeisiä periaatteita.

Ratkaisu on perusteltu, ja se korostaa tilintarkastusalan ammatti- maistumista. Vaikka tilintarkastajien ammatillinen harkinta on edelleen keskeinen osa tilintarkastusta, ei ammattimainen tilintarkastus perustu pelkästään harkinnan varaan.

Suhteellista soveltamista toimeksianno huomioiden

Suurin osa Suomessa toimivista yrityksistä on pieniä. Tilintarkastukselta tämä edellyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa, joka tarkoittaa ISA-standardien soveltamista suhteellisesti toimeksiannon koko ja muut ominaispiirteet huomioiden.

Kuten KHO:kin ratkaisussaan toteaa, ISA-standardeista velvoittavat erityisesti keskeiset periaatteet, mutta kaikkia standardin yksityiskohtaisia vaatimuksia ei välttämättä tarvitse noudattaa. Tätä päätöstä voidaan pitää ohjenuorana suhteellisellekin soveltamiselle, vaikka se tehtiinkin suuremman kokoluokan yhtiön kohdalla kuin tilintarkastuslain mainitsema pienyritys.

Suhteellista soveltamista voi tarkastella myös toimeksiannon erityispiirteiden kautta. Se tarkoittaa, että ISA-standardeista voi jättää huomioimatta kohdat, jotka eivät ole toimeksiannolle relevantteja, eli eivät päde toimeksiannon olosuhteissa.

Suhteellista soveltamista voisi pohtia myös oikean ja riittävän kuvan näkökulmasta. Se vaatii tilintarkastajalta hyvää ISA-standardien tuntemusta ja suurempaa ammatillista harkintaa.

Tilintarkastajan tulisi arvioida, onko kyseisen ISA-standardin tai sen yksityiskohtaisen vaatimuksen noudattaminen tilinpäätöksen antaman oikean ja riittävän kuvan kannalta merkityksellinen. Tai voisi-

ko noudattamatta jättäminen johtaa tilanteeseen, että jotain olennaista jää huomaamatta?

Tilintarkastuslakia ei voi sivuuttaa

ISA-standardien keskeisten periaatteiden ja yksityiskohtaisten vaatimusten ohella on syytä muistaa, että myös tilintarkastuslakia on noudatettava.

Esimerkiksi olennaisen epävarmuuden raportointivaatimuksessa

kyse on suoraan lakitekstiin perustuvasta tilintarkastajalle asetetusta velvoitteesta eikä yksittäisestä ISA-standardin vaatimuksesta.

Tilintarkastaja ei voi laiminlyödä tätä tilintarkastuslain 3 luvun 5 pykälässä olevaa raportointivelvoitettaan, jos yhteisön tai säätiön toiminnan jatkuvuudesta on olennainen epävarmuus.

Tällaista epävarmuutta on keväällä 2020 aiheuttanut koronavirus. ■

Yhdistyksemme edistää hyvää tilintarkastustapaa

Suomen Tilintarkastajat ry pitää kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja hyvän tilintarkastustavan velvoittavana lähteenä. ISA-standardien keskeisiä periaatteita tulee noudattaa. Tätä ajatusta tukee KHO:n linjaus ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden velvoittavuudesta.

Edistämme hyvän tilintarkastustavan tulkintaa laatimalla suosituksia jäsentemme käyttöön. Yhdistyksemme antamat suositukset ja mallit sekä yhdistyksen järjestämät koulutukset ovat ISA-yhteensopivia, ellei kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu.

Tilintarkastuksen STanssi-työkirja on yksi käytännön esimerkki hyvän tilintarkastustavan mukaisesta tavasta soveltaa ISA-standardeja suhteellisesti. Toisaalta hallinnon tarkastuksesta annettava ohje ei pohjautu ISA-standardeihin, koska yhteisön hallinto ei ole ISA-standardeissa tilinpäätöksen tarkastuksesta erillinen kohde.

Laadukas tilintarkastus pohjautuu ISA-standardeihin ja on riittävän perusteellinen. Tilintarkastus, jonka kohteena on yhteisön kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto ja joka sisältää tilintarkastuksen suunnittelun, toteutuksen, kommunikoinnin ja raportoinnin, on laaja prosessi, johon tulee käyttää riittävästi aikaa.

Yhdistyksemme kannattaa vaihtoehtoa, jossa mikroyritykset voisivat valita joko tilintarkastuksen tai yleisluonteisen tarkastuksen. Molemmat pohjautuvat kansainvälisiin standardeihin. Yleisluonteinen tarkastus voisi monessa tilanteessa olla tilintarkastusta kevyempi vaihtoehto mikroyritykselle.

Tilintarkastajat suhtautuvat positiivisesti niin yleisluonteiseen tarkastukseen kuin ISA-standardeihinkin. Tämä selviää tuoreimmasta jäsenkyselystämme.

Jarkko Raitio

YLEISLUONTEINEN TARKASTUS

Jäsenkyselyllä tietoa ajankohtaisista teemoista

Toteutimme kyselyn jäsenistöllemme joulukuussa 2019. Jäsenkyselyllä halusimme selvittää muun muassa tilintarkastajien näkemyksiä yleisluonteisesta tarkastuksesta, tilintarkastajien suhtautumista kansainvälisiin tilintarkastusalan standardeihin eli ISA-standardeihin ja mikroyritysten tilintarkastukseen käytettävää aikaa.

Kyselyn aihepiirit liittyivät läheisesti ajankohtaisiin teemoihin ja käynnissä oleviin työryhmiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä etsii parhaillaan vaihtoehtoja pienimpien yritysten tarkastuksille. Tavoitteena on tilintarkastusta kevyempi vaihtoehto. Tällainen voisi yhdistyksemme ehdotuksen mukaan olla yleisluonteinen tarkastus, joka perustuisi kansainväliseen ISRE 2400 -standardiin.

Jäsenkyselyn toteutti Aula Research Oy, ja se lähetettiin kaikille Suomen Tilintarkastajat ry:n 1 201 tilintarkastajajäsenelle. Kyselyyn vastasi 414 jäsentä, joista 39 % työskentelee viidessä suurimmassa tilintarkastusyhteisössä, 17 % muussa tilintarkastusyhteisössä ja 44 % toimii yksin. Vastaajien jakauma noudattaa tilintarkastajajäsentemme työnantajakakaamaa.

Yleisluonteinen tarkastus on hyvä vaihtoehto

Vastausten perusteella jäsenkuntamme suhtautuu myönteisesti uudenlaiseen varmennusmalliin. Myös valmius tarjota uutta palvelua jo lähitulevaisuudessa on korkea.

Kolme neljästä tilintarkastajasta ilmoitti tuntevansa yleisluonteisen tarkastuksen kohtalaisesti tai hyvin. Yhtä suuri osuus suhtautui positiivisesti siihen, että yleisluonteista tarkastusta tarjottaisiin mikroyritykselle.

Pienyrityksrajoihin asti ulotettuna yleisluonteista tarkastusta piti hyvänä vaihtoehtona selvästi pienempi osuus eli hieman yli 40 prosenttia vastaajista. Yhdistyksen tarkastusmuodoksi soveltuvana sitä piti 43 prosenttia tilintarkastajista, asunto-osakeyhtiöille 32 prosenttia ja säätiöille 18 prosenttia.

Suurin osa tilintarkastajista arvioi olevansa valmiita tarjoamaan yleisluonteista tarkastusta tarvittaessa jo vuoden 2020 tilinpäätösten tarkastuksissa.

Yleisluonteinen
tarkastus on hyvä
vaihtoehto

3/4

tilintarkastajista

SAA KANNATUSTA

**Mikroyritysten
tilintarkastukseen
käytetty aika
keskimäärin**

ISA-standardeihin suhtaudutaan positiivisesti

Kyselyyn vastanneista tilintarkastajista valtaosa eli 73 % oli sitä mieltä, että ISA-standardeja pitää noudattaa osana hyvää tilintarkastustapaa.

Positiivisimmin asiaan suhtaudutaan suurimmissa yhteisöissä, joiden tilintarkastajista lähes 90 prosenttia oli tätä mieltä. Yksin toimivien keskuudessa ISA-standardeja kannatti lähes kaksi kolmesta vastaajasta.

ISA-standardeihin suhtautuminen oli positiivisinta 36–50-vuotiaiden keskuudessa. Vähiten kannatusta ISA-standardit saavat yli 65-vuotiaiden tilintarkastajien keskuudessa.

**ISA-standardit
ovat osa hyvää
tilintarkastustapaa**

73 %

Mikroyritysten tilintarkastuksiin käytettävä aika vaihtelee

Mikroyritysten tilintarkastuksiin käytettävä aika vaihtelee paljon. Keskimäärin aikaa käytettiin 8,5 tuntia mikroyritystä kohden. Hajonta oli kuitenkin suurta. Kysymykseen vastanneista tilintarkastajista

- 15 % käyttää 4 tuntia tai vähemmän
- 45 % käyttää 5–7 tuntia
- 40 % käyttää yli 8 tuntia mikroyrityksen tilintarkastukseen.

Käytettyyn aikaan näyttäisi taustamuuttujien osalta vaikuttavan muun muassa tilintarkastajan taustayhteisö.

Suurissa tilintarkastusyhteisöissä työskentelevät tilintarkastajat käyttivät mikroyritysten tilintarkastuksiin keskimäärin 12 tuntia, kun yksin toimivat käyttivät noin 6,5 tuntia. ISA-standardien noudattamiseen myönteisesti suhtautuvat käyttivät tilintarkastuksiin lähtökohtaisesti enemmän aikaa. ■

Julkaisemme tilintarkastusalaa koskevaa tietoa

Suomen Tilintarkastajat ry on johtava tilintarkastusalan järjestö Suomessa. Yli 90 prosenttia tilintarkastajista kuuluu yhdistykseen. Suomen Tilintarkastajat ry tuottaa ja julkaisee tilin-

tarkastusalaa koskevaa tietoa. Jäsenkyselyjen toteuttaminen on yksi tapa kuulla tilintarkastajien mielipiteitä yhdistyksessä ja yhteiskunnassa tehtävien päätösten tueksi. ■

Jarkko Raitio
KTT

*Jarkko Raitio toimii asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @JarkkoRaitio*

Tällä palstalla Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja Sanna Alakare porautuu ajankohtaisiin tilintarkastusalaan koskeviin kysymyksiin.

SANNA ALAKARE

Yhdessä selviämme

Epävarmuus on laskeutunut yllemme poikkeuksellisella tavalla. Maaliskuun alussa terveyshuolet tuntuivat etäisiltä. Samoin ajatus siitä, ettei voisikaan käyttää normaaliin tapaan yritysten palveluita. Nyt ajatuksemme ovat koronaepidemian ehkäisemisessä ja läheistemme hyvinvoinnissa. Huoli yritysten ja koko Suomen selviytymisestä on suuri.

Useimpien yritysten tilikausi päättyi vuoden vaihteessa, jolloin näkymä tulevaisuuteen oli vielä valoisa tai vähintäänkin normaali. Tilinpäätökset pohjautuvat toiminnan jatkuvuuden perusolettamukseen, eikä tätä todennäköisesti ollut syytä kyseenalaistaa.

Koronakriisin vaikutukset iskivät äkillisesti ja voimalla yrityksiin kokoontumis- ja muiden rajoitusten myötä. Monet yritykset ovat onneksi pystyneet sopeuttamaan toimintaansa erilaisten etäpalveluiden avulla. Myös erilaisia valtion tukitoimia, rahoittajien vastaantuloja ja muita joustoja on jo tehty ja lisää valmistellaan. Tästä huolimatta on selvää, että osa yrityksistä kärsii kriisistä pahasti ja kaikki eivät selviä siitä lainkaan.

Tilintarkastajien talousosaaminen on nyt kullannarvoista. Tilinpäätöksiin ja tilintarkastuskertomuksiin liittyvän perustehtävänsä ohella he voivat tuoda osaamistaan laaja-alaisesti yritysten käyttöön. Helppoa tämä ei ole tilintarkastajallekaan. Kriisin pituutta ei osata ennakoida, joten eksakteja taloudellisia vaikutuksia on mahdotonta nähdä. Selvää on kuitenkin suuri taloudellinen epävarmuus ja tieto siitä, että osalla yrityksistä puskureita on vähän.

Tilintarkastajan tehtävä on normaalioloissakin arvioida yritystoiminnan riskejä ja jatkuvuuteen liittyvää epävarmuutta. Ensisijaisesti arviointi perustuu tilikauden aikaiseen toimintaan, mutta myös tilikauden jälkeiset tapahtumat ennen tilintarkastuskertomuksen antamista on otettava huomioon. Kevään aikana epävarmuuden aste on muuttunut nopeasti. Tammi-helmikuussa annetuissa tilintarkastuskertomuksissa huolet eivät välttämättä vielä näkyneet.

Tilintarkastajien täytyy olla yritysten ja yhteiskunnan tukipilareita myös poikkeusaikoina. Kristallipalloa ei ole kenelläkään, mutta analyytinen talouden lukujen tarkastelu auttaa yrityksiä pääsemään paremmin jaloilleen niin lyhyellä kuin pidemmälläkin aikajänteellä.

Tilintarkastajan kokemusta liiketoiminnan haasteista ja mahdollisesti myös aiemmista talouskriiseistä kannattaa tänä keväänä hyödyntää tavallistakin enemmän. Me yhdistyksessä huolehdimme puolestamme siitä, että heillä on tarvittavaa ohjeistusta työn tueksi ja ajantasaista tietoa viranomaisten tukitoimista, poikkeuskäytännöistä ja suosituksista.

Pidetään huolta itsestämme ja toisistamme. Yksityinen ja yleinen etu kulkevat nyt käsi kädessä – yhdessä selviämme tästäkin! ■

KHO tarttui ISA-standardeihin

Korkein hallinto-oikeus otti päätöksellään kantaa kansainvälisten tilintarkastusalan standardien asemaan.

Kansainvälisten tilintarkastusalan standardien eli ISA-standardien velvoittavuudesta on käyty tiivistä keskustelua tilintarkastusosalalla jo kauan. Korkein hallinto-oikeus (KHO) otti 12.2.2020 antamallaan päätöksellä kantaa standardien oikeudelliseen asemaan.

Kurinpitoasia nosti standardit tikunnokkaan

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen valitettiin tilintarkastuslautakunnan kurinpitoasiassa tekemästä päätöksestä. Päätöksessä oli lueteltu yhteensä 30 kappaletta ISA-standardien vaatimusta tai soveltamista koskevaa ohjeistusta. Tapaus koski tilintarkastusta yrityksessä, joka ei ole kirjanpitolaissa tarkoitettu pienyritys.

KHO otti päätöksessään kantaa ISA-standardien asemaan seuraavasti:

”Koska Euroopan unionissa ei ole hyväksytty sovellettavaksi kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja, mainittu säännös ei tule sovellettavaksi. Kansainvälisten tilintarkastusstandardien eli ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattamista on kuitenkin pidettävä osana tilintarkastuslaissa säädettyä hyvää tilintarkastustapaa.

Koska kysymys ei kuitenkaan ole lakiin verrattavista suoraan sovellettavista oikeusohjeista, korkein hallinto-oikeus katsoo, että standardeille ei voida antaa sellaista asemaa, että tilintarkastuslaissa tarkoitettujen seuraamusten määrääminen voisi perustua yksinomaan näissä standardeissa esitettyjen yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamisen arviointiin.”

Keskeisiä periaatteita noudatettava

Mielestäni KHO:n ratkaisusta voidaan tehdä seuraavat päätelmät:

- Tilintarkastuslain vastaisesta menettelystä tulee antaa tilintarkastajalle varoitus tai huomautus. Tilintarkastuslain vastaista menettelyä on hyvän tilintarkastustavan rikkominen.

- ISA-standardien keskeisten periaatteiden noudattaminen on osa hyvää tilintarkastustapaa. ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattamatta jättäminen on vastoin hyvää tilintarkastustapaa. Siksi niiden noudattamatta jättämisestä tulee antaa kurinpidollinen seuraamus.
- KHO:n mukaan kurinpidollisten seuraamusten määrääminen ei voi perustua yksinomaan ISA-standardien yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamisen arviointiin. ISA-standardien yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamatta jättäminen ei voi yksinään olla osoitus hyvän tilintarkastustavan vastaisesta menettelystä.
- Tilintarkastuslautakunta ei voi jatkossa määrätä kurinpidollista seuraamusta tilintarkastajalle vain sillä perusteella, että tilintarkastaja ei ole noudattanut ISA-standardien yksityiskohtaisia vaatimuksia.
- Tilintarkastusvalvonta ei voi jatkossa määrätä tilintarkastajaa laaduntarkastuksessa uusintatarkastukseen tai hylätä tilintarkastajaa laaduntarkastuksessa vain sillä perusteella, että tilintarkastaja ei ole noudattanut ISA-standardien yksityiskohtaisia vaatimuksia.

KHO:n päätös korostaa ISA-standardien keskeisten periaatteiden noudattamista. Sen sijaan yksityiskohtaisten vaatimusten noudattamista ei voida edellyttää esimerkiksi laaduntarkastuksessa. ■

Risto Ruuska
OTK, KTM

Risto Ruuska toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @risto.ruuska

Kymmenen kysymystä

TILINTARKASTUS-
VALVONNASTA

Miten laadunvarmistuksen asteikkoa pitäisi kehittää? Miten tilintarkastajakunnan ja tilintarkastusvalvonnan välinen luottamus palautetaan? Me kysyimme, ja tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja Pekka Pajamo vastasi.

Minttu Sallinen Kuvat Junnu Lusa

1. Olet toiminut yli vuoden tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajana. Onko työ vastannut odotuksiasi?

Olin jäsen jo ensimmäisessä Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) alaisuudessa toimineessa tilintarkastuslautakunnassa toimikaudella 2016–2018. Minulla oli siis selkeä käsitys siitä, mitä lautakunnalta odotetaan ja miten se tekee työtään.

Tilintarkastuslautakunnan työssä on alusta asti yllättänyt se, että käsittelyyn tulevat asiat ovat hyvin moninaisia ja että tarkastustyössä on niin laajaa kirjoa. Olen toiminut itse pitkään tilintarkastajan ammatissa ja joskus minun on vaikeaa ymmärtää, miksi tilintarkastaja on toiminut niin kuin on toiminut. Nämä havainnot ovat liittyneet erityisesti tarkastuksen kohdistamiseen ja tilintarkastajan riippumattomuuden arviointiin.

2. ”Tilintarkastusvalvonnassa toimii ratkaisutoiminnassaan itsenäinen tilintarkastuslautakunta.” Mitä lain kohta tarkoittaa käytännössä?

Tilintarkastusvalvonnan laillisuus- ja tutkintayksikkö nimeää esittelijät, jotka valmistelevat esitykset, jotka käsittelemme tilintarkastuslautakunnassa. Lautakunnalla on siis käsittelyn pohjalla aina tilintarkastusvalvonnan esitys.

Puheenjohtajakauteni aluksi kävimme lautakunnassa hyvän keskustelun toimintamme painopisteistä, työtavoista sekä tavoitteista toimikaudelle. Haluamme korostaa

päätöksenteon itsenäisyyttä muun muassa siten, että kun käsiteltävänä on hallinnollisen seuraamuksen määräämistä tai määräämättä jättämistä koskeva asia, tilintarkastusvalvonnasta on paikalla ainoastaan esittelijä.

Tilintarkastusvalvonnan esittelijä edustaa asioissa omaa kantaansa ja toimii perustuslain 118 §:n mukaisella vastuulla. Tällöin ei ole olemassa tilintarkastusvalvonnan kantaa.

Tilintarkastuslautakunnan itsenäisyys on käytännössä juuri tätä – lautakunta tekee omat päätöksensä ja ratkaisunsa esitellyistä asioista.

3. Lautakunnan toimikausi jatkuu vuoden 2021 loppuun. Mitkä ovat keskeisimmät tavoitteenne toimikaudelle, ja mikä on väliarviosi näistä nyt?

Määrittelimme yhdessä toimikautemme aluksi keskeisiksi tavoitteiksemme seuraavat asiat:

1. Tilintarkastajakunnan ja tilintarkastusvalvonnan välisen luottamuksen parantaminen
2. Laadunvarmistuksen kehittäminen niin, että käytössä olisi laajempi arviointiasteikko
3. Laadunvarmistusprosessin kehittäminen ja nopeuttaminen niin, että laadunvarmistuksen lopputulos tuodaan ainoastaan kerran lautakunnan käsittelyyn (mikäli tulos antaa siihen aihetta)
4. Laadunvarmistusprosessin kehittäminen otantamenetelmien osalta
5. Käsittelyaikojen lyhentäminen.

Pekka Pajamo on toiminut työurallaan pitkään myös tilintarkastajan ammatissa.

Osassa tavoitteista olemme edistyneet hyvin, joissakin asioissa kehitys on ollut hitaampaa. Olen ollut tyytyväinen tapaan, jolla lautakunnan jäsenet ovat sisäistäneet tavoitteemme ja edesauttaneet tavoitteiden toteutumista rakentavalla tavalla niin asioiden valmistelussa kuin käsittelyssäkin.

Kaikki tavoitteet ovat edelleen hyvin relevantteja. Katson, että näiden tavoitteiden toteutuminen olisi tärkeää tilintarkastusalan kannalta.

Talouselämälle tilintarkastajan ammatti on erityisen tärkeä luottamuksen sekä yhteiskunnallisen vaikutavuuden kannalta. Ammatissa toimivien tilintarkastajien on voitava luottaa siihen, että heidän työtään arvioidaan ammattimaisesti ja oikeudenmukaisesti.

Korkean ammattitaidon vaatimuksen lisäksi tarvitaan valvontaa, joka ymmärtää ammatin, sen keskeiset tekijät sekä ympäristön, jossa tilintarkastusta harjoitetaan. Tilintarkastuslautakunnan tehtävä on omalta osaltaan tukea tilintarkastajia sekä varmistaa, että työn arviointiin liittyvät prosessit ovat kunnossa.

4. Yksi TILAn tavoitteista on tilintarkastajakunnan ja tilintarkastusvalvonnan välisen luottamuksen palauttaminen. Millä tavoin tähän mielestäsi päästäisiin?

Tilintarkastusvalvonnan ja tilintarkastuslautakunnan siirryttyä PRH:n alaisuuteen pääsi syntymään tilanne, jossa oman käsitykseni mukaan tilintarkastajakunta ja tilintarkastusvalvonta eivät kommunikoineet riittävästi

keskenään. Kun ajallisesti samaan hetkeen osui myös laadunvarmistuksen tekijöiden vaihtuminen ammatissa toimivista henkilöistä tilintarkastusvalvonnan henkilöiksi, osapuolet eivät löytäneet heti yhteistä säveltä ja ajautuivat liian kauaksi toisistaan.

Yksi selkeästi välejä hiertänyt asia on laadunvarmistuksen arviointiasteikko. Uskon kuitenkin, että asiasta sinänsä on kerrottu riittävän selvästi, ennemminkin kyse on siitä, onko asteikko järkevä.

”Tilintarkastuslautakunta haluaa lähentää tilintarkastajakuntaa ja tilintarkastusvalvontaa omalla ratkaisutoiminnallaan.”

Tilintarkastuslautakunta haluaa omalta osaltaan lähentää tilintarkastajakuntaa ja tilintarkastusvalvontaa omalla ratkaisutoiminnallaan.

Meillä on mielestäni erinomainen tilaisuus toisaalta ohjata sanktiokäytännöllä tilintarkastajien toimintaa ja toisaalta kirjoittaa päätöstemme perustelut niin, että niistä voitaisiin johtaa hyviä käytäntöjä niin valvontatyöhön kuin itse tilintarkastukseenkin.

Luottamuksen palauttaminen vaatii sekä tilintarkastajakunnalta että tilintarkastusvalvonnalta hyvää vuoropuhelua.

5. Haluatte kehittää laadunvarmistuksen arviointiasteikkoa laajemmaksi. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä?

Laadunvarmistuksen asteikolla on keskeinen merkitys siihen, millaista työtä tilintarkastajat tekevät ja miten heidän työtään kehitetään. Laadunvarmistuksen yhteenvedot kuvaavat myös – ainakin pidemmällä aikavälillä – alan kokonaislaatua.

Nykyinen arviointiasteikko lähtee siitä, että laadunvarmistuksessa hyväksytty tarkastustyö on tehty täydellisesti tai lähes täydellisesti, mikä tarkoittaisi kouluarvosanaa 9–10.

Tilintarkastuslautakunta on arvioinut, että hyväksynnän ei välttämättä tarvitsisi aina edellyttää lähes täydellistä tarkastustyötä, jos puutteet eivät ole tarkastustyön kokonaisuuden kannalta merkittäviä.

Kouluarvosanoiksi muunnettuna tämä tarkoittaisi sitä, että myös arvosanoin 7–8 toteutettu tilintarkastus voisi olla hyväksyttävä, jos samalla annetaan tarkastajalle ohjaustieto siitä, miltä osin työtä tulisi kehittää. Tällä voitaisiin saada myös nopeutta laadunvarmistusprosessiin ja nopeampi lopputulos arvioinnin kohteena olevalle tilintarkastajalle.

Tilintarkastuslautakunta on esittänyt tilintarkastusvalvonnalle arviointiasteikon kehittämistä edellä esitetyllä tavalla. Olen siinä käsityksessä, että tilintarkastusvalvonnan vuoden 2020 toimintasuunnitelmassa on laaduntarkastuksen tulosjärjestelmän arviointi. Tässä arvioinnissa tilintarkastusvalvonta on ilmoittanut käyvänsä dialogia myös tilintarkastuslautakunnan kanssa. Toivomme lautakunnassa luonnollisesti, että asiaa edistetään mahdollisimman nopeasti. Se olisi kaikkien osapuolten etu.

”Laadunvalvonnan arviointiasteikon kehittäminen on kaikkien osapuolten etu.”

6. Helsingin hallinto-oikeus on todennut kahdella päätöksellään, että tilintarkastajalla ei ole oikeutta valittaa laaduntarkastuksesta saadusta hylättytuloksesta. Minkälainen vaikutus ratkaisulla on mm. tilintarkastajan oikeusturvaan?

Olen siinä käsityksessä, että ainakin toisesta päätöksestä on valitettu KHO:een, joten asia on kesken. Tilintarkastuslautakunta keskustelelee päätöksistä, niiden perusteluista sekä mahdollisista vaikutuksista lautakunnan ratkaisutyöhön kevään kokouksissaan.

Tilintarkastajan oikeusturvan kannalta päätökset ovat vaikeita. Olen työssäni nähnyt useita tilintarkastuksen kilpailutusprosesseja, joissa yhtenä taustatietona tilintarkastajalta pyydetään laaduntarkastuksen tulokset. Jos tilintarkastaja ei voi hakea muutosta näihin tuloksiin, on tilanne tilintarkastajan kannalta kestävä.

Lopulliset johtopäätökset voimme tehdä vasta, kun asian käsittely on eri oikeusasteissa saatu päätökseen.

7. Tilintarkastusvalvontaa uudistettiin muutamia vuosia sitten ja valvontaa tehdään nykyään kokonaan virkamiesvoimin. Miksi uudistus tehtiin? Miten arvioit nykyistä järjestelmää?

Tilintarkastusalalla on pitkään puhuttu valvonnan rakenteesta, eli kuka tekee valvontaa, millä metodeilla ja millä resursseilla. Ammatissa toimivien tilintarkastajien kannalta laadunvarmistus itsessään on varmasti erinomainen asia. Sen avulla saadaan riippumattoman arviointi työn laadusta ja turvataan riippumattomalla tavalla laadukkaan tilintarkastuksen edellytykset Suomessa.

Kaikkien hyväksytyjen tilintarkastajien valvonnan keskittäminen samaan paikkaan on rakenteellisesti perusteltua. Sen pitäisi turvata tasapuolinen kohtelu kaikille tilintarkastajille ja sen pitäisi myös edesauttaa hyvien käytäntöjen soveltamista kaikkia tilintarkastajia koskien.

Mutta toimiakseen edellä kuvatulla tavalla keskitetyn laadunvarmistuksen, ja ylipäätään tilintarkastusvalvonnan, tulee varmistua siitä, että sillä on palveluksessaan riittävän kokeneita henkilöitä, jotka ovat toimineet laaja-alaisesti tilintarkastuksessa.

Hyvä tilintarkastustapa on tapaoikeutta ja sellaisenaan sangen vaikeasti määriteltävää. Jos määrittelyn tekijällä on itsellään ollut ammattia harjoittaes-

saan vastaavia tilanteita – esimerkiksi laadunvarmistuksen yhteydessä – on todennäköisempää, että hän pystyy paremmin arvioimaan tilanteeseen vaikuttavia seikkoja kuin henkilö, joka ei tätä työtä ole tehnyt.

En halua tällä sanoa, että kaikkien tilintarkastusvalvonnassa töissä olevien henkilöiden tulisi olla entisiä tilintarkastajia, vaan haluan painottaa, että valvontatyötä tekevillä henkilöillä tulee olla pääsy keskusteluihin kokeneiden, vastuunalaisina tilintarkastajina toimineiden henkilöiden kanssa. Uskon, että näin syntyy niin valvonnan kuin tilintarkastajienkin kannalta paras lopputulos.

”Valvontatyötä tekevillä henkilöillä tulee olla pääsy keskusteluihin kokeneiden, vastuunalaisina tilintarkastajina toimineiden henkilöiden kanssa.”

Keskitetyn laadunvalvonnan peruserä on mielestäni hyvä. Nyt kun nykyistä laadunvalvontajärjestelmää on sovellettu runsaat neljä vuotta, on tullut aika arvioida järjestelmän hyviä ja huonoja puolia.

Tilintarkastuslautakunnan tämän toimikauden tavoitteista (ks. kysymys 2) voi helposti päätellä, että emme ole olleet tyytyväisiä laadunvalvonnassa käytettyyn asteikkoon, tapaan, jolla laadunvarmistus tehdään (yksi toimeksianto, jonka perusteella arviointi tehdään) emmekä laadunvarmistuksen prosessiin, jossa yksittäisiä asioita on tuotu lautakunnan käsittelyyn ennen laadunvarmistuksen lopullista arviota. Sen lisäksi laadunvalvontaprosessit ovat osin kestäneet liian kauan.

Lautakunnan puheenjohtajana käyn säännöllistä keskustelua eri osapuolten kanssa laadunvalvontaprosessien kehittämistä. Käyn tätä keskustelua myös lainsäätäjien kanssa.

Toivon, että nykyisen tilintarkastuslautakunnan toimikauden aikana tehtäisiin laajempi selvitys nykyisen valvontamallin toiminnasta, sen hyvistä ja mahdollisista huonoista puolista sekä kerättäisiin kokemuksia muualta, niin Pohjoismaista kuin Euroopastakin. Näiden synteisinä voitaisiin miettiä mallia, joka toivottavasti toimisi paremmin.

8. Yksi kuohuttava aihe on kansainvälisten tilintarkastusalan standardien suhteellinen soveltaminen ja dokumentaatiovaatimukset. Näkyvätkö nämä haasteet TILAn käsiteltäviksi tulevilla tapauksissa?

Kansainvälisten standardien noudattaminen on ollut todella kuuma peruna. Haluaisin nostaa esille muutaman näkökulman.

En missään vaiheessa ole ymmärtänyt sitä kiihkoa, jolla osa ammatissa toimivista tilintarkastajista on suhtautunut kansainvälisiin standardeihin. Niiden tarkoitushan on kuvata sellaisia tarkastustoimenpiteitä, jotka voisivat olla hyviä tilintarkastusta tehtäessä. Nelirajajarrutus, johon ala on jossain kohtaa itsensä suggeroinut, ei ole saanut minulta ymmärrystä.

Meillä on erilainen yritys rakenne, meillä on paljon pieniä tarkastuskohteita ja meillä on harvainomistettuja yhtiöitä. Mutta samaan aikaan tilintarkastussääntely on tiukentunut, ja tilintarkastajaa koskevat monet työn suunnittelu- ja dokumentointivelvoitteet.

Tarkastajien ammattitaitoa on osata soveltaa standardeja niin, että lopputuloksena on laadukas ja oikein mitoitettu tilintarkastus. Kansainvälisten standardien soveltaminen voi tuki olla epätarkoituksenmukaista pienten yritysten tilintarkastuksissa, ja tältä osin odotamme mielenkiinnolla, millaisia esityksiä TEM:n kevyemmän tarkastuksen käyttöönottoa valmisteleva työryhmä saa aikaan.

Tilintarkastuslautakunta on ottanut ratkaisukäytännössään pohjaksi kansainväliset tilintarkastusstandardit. Meidän käsityksemme mukaan ne kuvaavat yhtenä lähteenä hyvää tilintarkastustapaa. Lautakunnassa käsiteltyissä asioissa olemme soveltaneet kansainvälisiä standardeja ja skaalanneet niitä tarkastuskohteeseen sopivalla tavalla.

Tilintarkastuslautakunta on asioiden käsittelyssään ollut kansainvälisten tilintarkastusstandardien suhteen hyvinkin johdonmukainen ja ennustettava, ainakin näin puheenjohtajan silmillä katsottuna.

”Kansainvälisten standardien noudattaminen on todella kuuma peruna.”

”Erityistä huolta kannan siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on varmasti jatkossakin tilintarkastajia, jotka voivat toimia vastuullisina tilintarkastajina suurimmissa yhtiöissämme.”

Dokumentointivaatimusten osalta totean, että yhdellekään hyväksytylle tilintarkastajalle ei voi tulla yllätyksenä se, että työ tulisi dokumentoida niin, että sen pohjalta voidaan jälkikäteen todeta keskeiset tarkastuksessa käytetyt perusoletukset, mitä on tarkastettu, miten on tarkastettu, mitä on havaittu ja mitä johtopäätöksiä siitä on tehty. Kun nämä asiat on dokumentoitu, ollaan tarkastuksen dokumentoinnissa jo hyvin pitkällä.

9. Miten ohjaus ja kehittäminen on jaettu tilintarkastuslautakunnan ja tilintarkastusvalvonnan välillä? Miten tilintarkastusala pitäisi tulevaisuudessa kehittää?

Jako tulee suoraan tilintarkastuslaista. Käytännössä keskeinen ja luonnollinen vaikutuskanavamme on tilintarkastuslautakunnan päätökset. Pyrimme päätösten perusteluihin kirjoittamaan selkeästi esille ne seikat, jotka liittyvät tilintarkastuksen ohjaukseen ja kehittämiseen. Luonnollisesti toivomme, että alalla seurataan päätöksiä ja niiden perusteluja myös tältä kantilta.

Tilintarkastuslautakunnalla ei ole varsinaista hallinnollista valtaa suhteessa tilintarkastusvalvontaan. Tilintar-

kastuslain mukaan lautakunnan tehtävänä on kuitenkin tarkoituksenmukaisella tavalla edistää tilintarkastusvalvonnalle tilintarkastuslaissa säädettyjen tehtävien hoitamista. Tätä olemme pyrkineet toteuttamaan tilintarkastusvalvonnan kanssa käymiemme keskustelujen ja muun yhteydenpidon avulla.

Käymme tilintarkastuslautakunnassa käsiteltävien asioiden ympärillä laajaa keskustelua siitä, mikä on hyvää tilintarkastustapaa ja miten se ilmenee. Suomessa tilintarkastaja tarkastaa kappalemääräisesti paljon enemmän yhteisöjä kuin useimmissa relevanteissa naapureissamme. Lisäksi tarkastuksen kohteet ovat kooltaan ja toiminnan laajuudeltaan usein merkittävästi pienempiä kuin muualla.

Tämä asettaa erityishaasteen myös tilintarkastukselle niin teknisen toteutuksen kuin tarkastuksen laajuudenkin osalta. Oma lukunsa ovat luonnollisesti yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt, joissa tarkastuksen lopputulosta tarkastelee hyvin laaja joukko intressiryhmiä.

Tilintarkastuslautakunnalla on vielä paljon työtä tarkastuksen ohjaamisessa nimenomaan sen suhteen, mikä on riittävä laajuus hyvän tilintarkastustavan kannalta. Samalla voimme varmasti todeta, että ratkaisukäytän-

Mikä tilintarkastuslautakunta?

Tilintarkastuslautakunta (TILA) toimii Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonnassa. Se on ratkaisuihinsa itsenäinen toimielin. Valtioneuvoston asettama toimikausi alkoi vuoden 2019 alussa ja päättyy vuoden 2021 loppuun. Lautakunnan kokoonpanoon kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ohella seitsemän jäsentä ja kaksi asiantuntijajäsentä.

Tilintarkastuslautakunnan tehtäviä ovat:

- tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen
- varoitusten ja huomautusten antaminen sekä tilintarkastajan hyväksymisen peruuttaminen
- oikaisuvaatimuksiin ja muutoksenhakuun liittyvät ratkaisut.

Lisäksi tilintarkastuslautakunta edistää tilintarkastusvalvonnalle tilintarkastuslaissa säädettyjen tehtävien hoitamista. ■

Kuka?

Pekka Pajamo

- KTM 1988 Turun kauppakorkeakoulusta, KPMG:n palveluksessa 1988–2012, KHT 1993, osakas 1998, Keskinäisen työeläkevakuutusyhtiö Varman talousjohtaja 2012– (talous, sisäiset palvelut, riskienhallinta, strateginen suunnittelu).
- Kansallisteatterin hallituksen puheenjohtaja, Kansallisoopperan ja -baletin hallituksen jäsen, Ahlström Capitalin hallituksen jäsen, LeinoGroupin hallituksen jäsen, Arekin hallituksen jäsen
- Intohimoinen musiikin ja teatterin ystävä, joka nauttii maastohiihdosta.

tömmö tulisi olla sellaista, että se kehittää ja ohjaa ammattilaisia työssään.

Erityistä huolta kannan siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on varmasti jatkossakin tilintarkastajia, jotka voivat toimia vastuullisina tilintarkastajina suurimmissa yhtiössämme. Näiden henkilöiden ammatillisen kehityksen turvaaminen on yhteinen intressimme. On selvää, että yhtiöille nimetään päävastuullinen tarkastaja, ja olisi ammatin kannalta todella sääli, jos meillä ei olisi tarjota näitä tarkastajia kotimaasta.

10. Olet katsellut tilintarkastusta urallasi pöydän molemmilta puolilta. Nyt työskentelet talousjohtajana Varmassa. Miten roolit tukevat toisiaan ja millaisia terveisiä lähettäisit nuorille tarkastajille?

Toimin tilintarkastajan tehtävissä lähes neljännesvuosisadan, se oli ensimmäinen ammattini. Sain työssä nähdä niin pienten kuin suurempienkin yhtiöiden toimintaa. Opin myös arvioimaan yhtiön taloudellisen raportoinnin tilaa ja hallituksen toimintaa. Nykyisessä työssäni osallistun paljon yhtiöiden hallinnon kehittämiseen erityisesti nimitystoimikuntien kautta. Erilaiset osaamisprofiilit, niiden tunnistaminen ja sopivien henkilöiden hakeminen ovat osa tätä työtä.

Varma on merkittävä yhteiskunnallinen toimija ja olen luonnollisesti työssäni tilintarkastajien työn kohteena. Uskon, että olemme saaneet tilintarkastajiemme kanssa hyvän keskusteluyhteyden ja työme sujuu yhdessä hyvin. Erityisen iloinen olen ollut siitä, että aina välillä voin ”suomentaa” tilintarkastajien aineistopyyntöjen taustat omalle organisaatiollemme.

Olen luennoinut tilintarkastaja-ajastani lähtien omassa alma materissa, Turun kauppakorkeakoulussa. Olen halunnut korostaa opiskelijoille sitä, että tilintarkastus on erinomainen ammatti tulla mukaan työelämään.

Tilintarkastaja näkee koko yrityksen ja sen prosessit sekä oppii taloudellisen raportoinnin merkityksen. Vaikka tie sitten veisikin toiseen ammattiin, on tällä perusopilla suuri merkitys. Jokaisen laskentaihminen oletetaan osaavan ulkoista kirjanpitoa, verotusta ja yhtiölainsäädäntöä, ja näitä asioita nuorikin tilintarkastaja pääsee opettelemaan turvallisessa ympäristössä kokeneemman kollegan ohjauksessa. Suosittelen tilintarkastajan uraa lämpimästi. ■

Ekstra: Koronaepidemia on vienyt yritykset ja yhteiskunnan ennenkokemattomaan poikkeustilaan. Miten tämä heijastuu tilintarkastajan rooliin?

Yhteiskuntaamme ja taloutta yleensä ravistelee nyt poikkeuksellinen kriisi. Tilintarkastajilla voidaan ajatella olevan ainakin kahtalainen rooli: taloudellisen tiedon varmistajan rooli ja toisaalta yrityksen omistajien ja johdon tukena toimivan asiantuntijan rooli.

Suuri määrä yrityksiä on joutumassa taloudellisesti hyvin hankalaan tilanteeseen. Tällöin on tärkeää, että niillä ja yhtiöiden rahoittajilla on käytössään ajantasainen, varmistettu tieto yhtiön taloudellisesta tilanteesta sekä siihen vaikuttavista epävarmuustekijöistä. Tässä työssä tilintarkastajien rooli on merkittävä.

Talouden asiantuntijoina tilintarkastajilla on mahdollisuus tukea yhtiöitä heidän suunnitellessaan esimerkiksi lyhyen aikavälin rahoitustaan, kertoa yhtiölle erilaisista tukimahdollisuuksista ja muista tavoista vahvistaa yhtiön taloutta.

Olen keskustellut useiden yrittäjien kanssa viime viikkojen aikana, ja kaikki ovat poikkeuksetta kertoneet heidän oman tilintarkastajansa olleen yhteydessä ja tarjonneen apuaan ja tietämystään yhtiöiden käyttöön. Tämä on tilintarkastajakunnalta hyvin vastuullista toimintaa. ■

TILINTARKASTAJIA NELJÄSSÄ POLVESSA

Vuoden 2020 alussa Atte Vanhala suoritti HT-tutkinnon ja hänestä tuli samalla tilintarkastaja neljännessä polvessa. Profiitti tapasi Aten, Jounin ja Erkki Vanhalan. Samalla muisteltiin pappaa, Tyko Vanhalaa.

Marjukka Kähönen Kuvat Vanhaloiden kotialbumit

Tyko Vanhalan tie tilintarkastajaksi

Tyko Vanhala oli päämäärätietoinen mies. 13-vuotiaana Tyko lähti kansakoulusta kauppakouluun, mistä jatkoi kauppaopistoon. Kauppaorkeaan päästäkseen Tyko suoritti ylioppilas-tutkinnon itsenäisesti 1929. Samoihin aikoihin hän työskenteli juustonmaistajana Valiolla. Kun esimies ei antanut vapaata tutkintopäivänä, Tyko totesi ”Laske lopputili, minä lähden”. Ekonomiksi Tyko valmistui 1931, kauppatieteiden kandidaatiksi 1933, KHT-tutkinnon hän suoritti 1936 ja oman tilintarkastusyhtyrityksen hän perusti 1939.

1941 Tyko liikevaihtovero- konttorin johtajaksi

Välirauhan aikaan Suomi valmistautui sotaan ja rahaa piti kerätä. Korkeita kaupan alan osaaajia oli vähän ja Tyko Vanhala valittiin komiteaan, joka laati liikevaihtoverolain. Lain voimaan tultua muodostettiin organisaatio valvomaan verojen keräämistä. Liikevaihtoverokonttorin johtoon presidentti nimitti Tykon. Jatkosodan aikaan hänen tehtävänäään oli huolehtia, että valtion kassaan tuli rahaa. Helsingin pommituksia liikevaihtoverokonttori ja Tyko pakenivat Hämeenlinnaan. Perhe muutti samalla kesämökille Kirkkonummelle, jossa Tyko aina mahdollisuuden tullen kävi.

1895

Osakeyhtiölaki

Vuonna 1895 säädetty osakeyhtiölaki aloitti varsinaisen tilintarkastuksen aikakauden.

1910

Ensimmäinen tilintarkastajien yhdistys

Harvalukuinen kirjanpidon osaaajien joukko perusti vuonna 1910 ensimmäisen tilintarkastajien yhdistyksen Suomen Tilintarkastajainyhdistys – Finska Revisorsföreningen 1910.

1917

Suomi itsenäistyi

1949 Postisäästöpankin pääjohtajan varamieheksi

1949 Tyko Vanhalaa pyydettiin Postisäästöpankin pääjohtajan varamieheksi. Tässä virassa hän osallistui muun muassa isojen valtion yhtiöiden tilintarkastuksiin, mikä toi nimeä Tykolle myös tilintarkastusalalla. Hän jatkoi tehtävässä vuoteen 1972, tilintarkastustöitä hän teki vuoteen 1978 asti.

Erkki Vanhala muistelee (1940-luvulla)

”Oppikoulussa meillä oli viidennellä luokalla kirjanpitoa ja tein ne tehtävät saman tien, koko vuoden etukäteen. Kaikki muut inhosivat sitä, joten sain ansaittua hiukan käyttörahaa – eihän se vaatinut kuin muutaman kalkeeripaperin.”

Erkki Vanhala muistelee (1950-luvulla)

”Minulla oli hieno mahdollisuus isän kautta tutustua muun muassa siihen, miten sotakorvaustuotetta tehdään. Muistan, miten jokihinaajia valmistettiin isossa hitsauspölyisessä hallissa, jonka pohjalla oli iso teräslevy ja katossa projektori, joka heijasti piirustuksen levyyn. Monta työntekijää polvillaan hitsasi irti osia. Seuraavassa hallissa koputeltiin jokihinaajaa kasaan, sen jälkeen testattiin vedenpitävyyttä.”

Erkki Vanhala muistelee (1960-luvulla)

”Työskentelin aikoinaan kolmena kesänä isän kautta harjoittelijana Suomen Pankissa: vekseliosastolla, valuuttaosastolla ja kirjanpito-osastolla. Silloin töihin mentiin aamulla viideksi, puoli kuudeksi. Varsinaiset työt piti olla valmiit puoleen päivään mennessä. Tästä harjoittelusta oli myöhemmin työelämässä suoraa hyötyä, esimerkiksi kun työskentelin saksalaisessa yrityksessä ja tuli tullattavaa tavaraa, lisenssit valuuttaerille järjestivät ihan soittamalla.”

Kuka?

Tyko Vanhala (1905–2002)

- KTK 1933, KHT 1936
- Itsenäinen tilintarkastaja 1939–1977
- Suomen liikemiesten kauppaopiston kirjanpidon lehtori 1939–1941
- Liikevaihtoverokonttorin pääjohtaja 1941–1949
- Postisäästöpankin pääjohtajan varamies 1949–1972

Kuka?

Erkki Vanhala (s. 1932)

- Ekonomi 1958, KHT 1972
- Liike-elämän palveluksessa eri yhtiöissä laskennan ja hallinnon johtotehtävissä sekä sivutoimisena tilintarkastajana.
- Päätoimisena tilintarkastajana vuodesta 1972 alkaen Erkki Vanhala & kump. 1972–1977
- Tilintarkastustoimisto Erkki Vanhala Ky 1977–

1930-LUKU

Lama ja siitä toipuminen

1935

Osakeyhtiölaki
Osakeyhtiölakiin tehtiin muutos, joka edellytti KHT-tarkastajaa osalle yhtiöistä.

1939–1945

Sota-aika ja talouden säännöstely

1950

HTM-järjestelmä

Ammattimaisen tilintarkastuksen tarve oli kasvanut pienten ja keskisuurten yritysten piirissä. HTM-järjestelmä luotiin vastaamaan tarpeeseen.

Erkki Vanhala KHT 1972

”KHT-tentti tehtiin siihen aikaan Pörssisalissa. Meitä oli noin 50 yrittämässä tutkintoa, **Risto Järvinen** muiden mukana. Tilintarkastuskertomus-osiossa tehtävä oli tehty niin kierosti kuin olla ja voi. Kysymys kuului, myönnetäänkö vastuuvapaus vai ei. Kun tentin jälkeen tiedusteltiin, mitä kukin oli vastannut, olimme Riston kanssa ainoina puoltaneet vastuuvapautta – oikein meni. Sillä kertaa tentin läpäisi viisi tilintarkastajaa, niihin aikoihin meitä oli koko Suomessa alle sata.”

Erkki Vanhala muistelee (1970-luvulla)

”Heti uran alkuvaiheessa erään taloyhtiön tilintarkastajana törmäsin kavallukseen. Taloyhtiön pesukoneiden asiakasmaksuja ei ollut kirjattu asiallisesti tuloslaskelmaan, kaikki tositteet puuttuivat. Kun kiinnitin asiaan huomiota ja aloin perätä tositteita, kävi ilmi, että rahaa oli kavallettu vuosia. Isossa taloyhtiössä summa nousi 30 000:een markkaan.”

Jouni KHT 1994

”Ensimmäisellä kokeilukerralla jäin KHT-tutkinnossa 0,4 pistettä vaille. Siellä oli muutama kysymys, joista sitten valitin ja valitus hyväksyttiin sillä tavalla, että jäin enää 0,16 pistettä vaille. Kuten sanonta kuuluu: kukaan ei ole väitellyt KHT:ksi. 1994 sitten läpäisin. KHT-tutkinnon jälkeen minusta tuli yritykseen vastuunalainen yhtiömies.”

Atte HT 2020

”HT-tutkinto on ollut viime vuosina aika Big Four -painotteinen. Kun yksi neljästä kysymyksestä on IFRS-kysymys, vähintään 25 % on ollut sellaista aihepiiriä, jota olen opiskellut vain tenttiä varten. Tänä vuonna kun tentti meni läpi, mukana oli pitkästä aikaa As Oy -kysymys – se osui hyvin omaan osaamiseeni.”

Kuka?

Jouni Vanhala (s. 1963) KTM 1990, KHT 1994

- Tuntityöntekijänä tilintarkastajan apulainen Tilintarkastustoimisto Erkki Vanhala Ky 1985–1988
- Täysipäiväinen tilintarkastajan apulainen 1988–
- Vastuunalainen yhtiömies 1995–
- Perhe: vaimo ja kaksi poikaa.
- Harrastukset: liikunta ja musisointi.

Kuka?

Atte Vanhala (s. 1989)

- Tradenomi 2015, HT 2020
- Aloitti työt Tilintarkastustoimisto Erkki Vanhala Ky:ssä 2013
- Vastuunalainen yhtiömies 2020–
- Opintoaikana rahoitti elämänsä pelaamalla pokeria.
- Harrastukset: jalkapallo (pelannut 23 v), tennis, frisbeegolf, kitaransoitto.

1973

Uusi kirjanpitolaki

Kirjanpitolainsäädäntö muutti tasepainotteisen tilinpäätöksen tuloslaskelmapainotteiseksi.

1973

Vapaa- kauppasopimus EEC:n kanssa

1983

Laki tilintarkastus- järjestelmän valvonnasta

1995

Uusi tilintarkastuslaki

Tilintarkastuslakia oli pohdittu jo 1940-luvulla. Alaa koskevat säädökset koottiin viimein yhteen ja ala sai selkeän perustuksen.

Tilintarkastajan ammatti on kulkenut isältä pojalle Vanhalan suvussa. Ammatin periytyminen ei ole harvinaista, Suomesta löytyy myös muita "tilintarkastajasukuja".

Ammatti ja yritys isältä pojalle

Erkki: "Jo ihan nuorena olin erittäin kiinnostunut isän työstä. Hän opasti, mitkä asiat lasketaan kirjanpidossa yhteen ja mikä summa tulee mistäkin." Kun suoritin KHT-tutkinnon 1972, perustimme samana vuonna yhtiön Erkki Vanhala & kump."

Jouni: "Alalle päätyminen ei ollut itsestään selvää. Jossain vaiheessa mietin insinöörin uraa, mutta päädyin opiskelemaan kaupallista alaa, koska se tarjosi yleistutkinnon ja saatoinkin lykätä lopullista päätöstä ammatista. Aloitin opinnot 1984 ja aika pian innostuin tilintarkastuksesta. Jo syksyllä 1985 aloitin täällä tuntityöntekijänä ja 1988 aloitin kokopäiväisenä, vaikka paperit otinkin ulos vasta muutamaa vuotta myöhemmin.

Omia poikia olemme vaimoni kanssa kannustaneet musiikkiharrastukseen. Ammattiani sen sijaan en ole pojille myynyt, jotta ei käy niin, että ammatti tulisi valittua vääristä syistä. 40 vuotta on pitkä matka tehdä työtä, ja ammatin pitää olla oma päätös. Minulle tuli jopa hiukan yllätyksenä, kun Atte meni Haaga-Heliana ja aika varhaisessa vaiheessa valitsi tilintarkastukseen soveltuvia ainekokonaisuuksia."

Atte: "Oli tosi lähellä, etten lähtenyt ihan eri suuntaan. Olen aina pitänyt

matematiikasta ja liikunnasta ja jo lukioaikana tein liikunnan ja terveystiedon sijaisen töitä. Minäkään en halunnut lyödä alaa ihan lukkoon heti lukion jälkeen, joten hain Haaga-Heliana. Olisin saattanut päätyä myös rahoituspuolelle, mutta koska faija on tilkkari, ajattelin, että miksen ottaisi senkin alan kursseja. Tuli hankittua aika paljon ylimääräisiä opintopisteitä, jotta sain vaadittavat kurssit HT-tutkintoon. Suoritin tutkinnon syksyllä 2019 ja sen jälkeen tulin myös yhtiökumppaniksi."

Yrittäjänä voi luoda itselleen sopivaa työelämää

Jouni: "Koen, että tämä työ on monipuolista: asiakkaat ovat erilaisia ja kenttä, mitä pitää hallita, on laaja. Iso vaikutus työtyytyväisyyteen on myös sillä, että myyn asiantuntijapalveluita yksityisyrittäjänä. Yrittäjyys on lähellä omaa sydäntä."

Atte: "Tässä työssä on niin monta hyvää puolta, yksi on vuoden kierto. Olipa ala mikä tahansa, olisin mielelläni töissä juuri tähän aikaan, kun on huonoa keliä. Kesällä saan pitää kunnon loman. Syksy on meillä myös aika rauhallinen, eli on kiva paluu arkeen. Ehkä paras puoli tässä työssä

onkin juuri yrittäjyys ja vapaus valita, kuinka paljon töitä tekee."

Jouni: "Uralla on ollut pari semmoista kohtaa, kun on ollut liikaakin kiirettä töiden kanssa. Ensimmäinen rupeama oli silloin, kun tein töitä niin paljon, että pystyin tarjoamaan toiselle aidosti pysyvän työpaikan. On eri asia palkata se ensimmäinen työntekijä kuin yhdestoista. Yhdessä vaiheessa asiakkaita oli kertynyt liikaa siihen nähden, etten halunnut kasvattaa toimintaa. Ratkaisu syntyi ikään kuin itsestään: kun eräs asiakas nykyaikaisuuden nimissä halusi kilpailuttaa tilintarkastuspalvelut, en tehnyt enää tarjousta. Oivalsin, että tämä oli väylä luontevasti vähentää asiakasmäärää järkevälle tasolle."

Atte: "Meillä on pitkiä asiakassuhteita. Aikaisemmin ei olekaan juuri otettu uusia asiakkaita, kun suurimmalla osalla on kalenterivuosi-tilinpäätös ja meillä on kevät täynnä. Mutta sitä mukaa, kun jokin vanha lähtee, voidaan ottaa uusia."

Erkki: "Niin se on. Jos haluat luoda itsellesi mukavan työympäristön ja kivat asiakkaat, laajennat valikoidusti, jos siihen on mahdollisuus. Ja otat töitä sopivasti." ■

1995

Suomi EU:n jäseneksi

1998

Suomi EMU:n jäseneksi

2000

Suosittelun ISA-standardointi

2000

Uusi perustuslaki

2002

Eurosta käteisvaluutta

Mikä on muuttunut ja muuttuu?

Dokumentointi

Jouni: ”Työn luonne on muuttunut ehkä eniten sen suhteen, että dokumentaation vaatimus on kasvanut. Jos vertaan siihen, kun aloitin 1980-luvulla, tämä on selkeä parannus. Nyt pitäisi löytää dokumentoinnille vielä järkevä taso, ettei tehdä ääritulkintaa.”

Laadunvalvonta

Erkki: ”Kerran laadunvalvonta osui omalle kohdalle. Silloin paikalle tuli ammattimies, jonka kanssa käytiin yhden asiakkaan tilintarkastusprosessi läpi, keskusteltiin siitä ja hän totesi dokumentoinnin tukevan käytyä keskustelua. Se oli siinä.”

Atte: ”Olin mukana, kun Keskuskauppakamari teki viimeisen laadunvalvonnan vuonna 2016. Oli todella opettavaista nähdä se prosessi, Jouni sai siinä heti suoraa palautetta ja kehitysehdotuksia. Itse olen tullut mukaan tavallaan murrosvaiheessa ja suhtaudun avoimin mielin muutokseen. Mutta on selvää, että on aika paljon näkemyseroja PRH:n ja tilintarkastajien välillä siitä, millaista laadunvalvonnan haluttaisiin olevan.”

Jouni: ”Ajattelen itse, että laadunvalvonnalla on tärkeä olla kaksi ulottuvuutta: ulkoapäin katsottuna se, että järjestelmä on läpinäkyvä ja laatua valvotaan, mutta yhtä lailla tärkeää on konsultatiivisuus, eli se, että laatua kehitetään. Tämä mainitaan ISA-standardeissakin: kommunikointi kuuluu laadunvalvontaan. Nyt sitä ei ole riittävässä määrin ja pelkään, että alan kehittäminen jää vähemmälle huomiolle. Mutta kuten on moneen kertaan todettu, tämä on nyt kaikki vielä uutta PRH:lle ja hakee varmasti muotoaan.”

Digitalisaatio

Jouni: ”Vasta viime aikoina sähköisistä kirjanpitojärjestelmistä on tullut niin edullisia, että ne ovat lyöneet itsensä läpi myös pienissä asiakkaissa. Asiakkaat saavat kuittisovelluksilla paperikuitit helposti sähköiseen muotoon – pienillä yrityksillä materiaali on edelleen paperista. On avautunut mahdollisuus etätöihin.”

Atte: ”Näen, että tulevaisuudessa kaikki menee sähköiseksi ja data lisääntyy. Työ muuttuu enemmän järjestelmän ja kontrollin tarkastamiseksi. Meillä on pieni yritys,

joten meille muutos tulee hitaammin. Siinä mielessä olen onnellisessa asemassa, että olen kasvanut aikana, jolloin tietokoneet ovat tulleet, joten minun on helppo ottaa uusia järjestelmiä käyttöön. Olen meillä se ATK-tuki, vaikka kyllä hän Jounikin osaa, mutta on aluksi epävarma.”

Jouni: ”Atelle tämä on niin luonnollista, siitä on iso apu. Itsellä on taas kokemuksen myötä laaja osaaminen, joten meillä on toimiva kombinaatio. En ole tietokoneista superinnoissani, enkä haluaisi käyttää kauheasti aikaa ohjelmien syvälliseen oppimiseen. Riittävä määrä kuitenkin tilintarkastustehtävää varten on otettava haltuun. Maailman muuttuessa pitää kuitenkin olla hereillä itsensä suhteen, ”Ennen oli paremmin” on väärä asenne. Ihminen vastustaa helposti luonnostaan muutosta, mutta jos muutosta kritisoi, sen pitää olla perusteltua ja rakentavaa.”

Tilintarkastustutkinnot

Jouni: ”Kun Suomessa on paljon pieniä yhtiöitä, voisi olla sellainenkin jako, että HT-tutkinnossa olisi IFRS:ää vähemmän ja vasta KHT-tutkinnossa olisi sitä puolta enemmän. Nyt IFRS-kysymykset vievät ehkä relevanteimmilta kysymyksiltä tilaa.”

Erkki: ”Mitä olen Aten kysymyksiä katsonut, minusta kysymykset ovat menneet knoppikysymyksiksi. Ennen kysymykset olivat käytännönläheisempiä.”

Suhde asiakkaisiin

Jouni: ”Vaikka on paljon asiakaskohtaisia eroja, niin isoja linjoja ajatellen asiakassuhteet ovat muuttuneet. Aiemmin oltiin ikään kuin tyytyväisiä, että ’huh, tilintarkastaja ei huomannut mitään’ ja nyt on menty rakentavampaan suuntaan: ’Miten tässä kannattaisi tehdä?’ Tällöin tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että esittää vain erilaisia laillisia vaihtoehtoja laskelmineen ja asiakas yksin tekee valinnan. Joskus eri vaihtoehdot ovat arvomaailmasidonnaisia eikä tilintarkastaja voi ottaa niihin kantaa omassa roolissaan. Olen aina sanonut, että minuun saa ottaa yhteyttä pitkin vuotta ja käydään mielellään läpi asioita jo ennalta ja silloin kun muutokset ovat tekeillä. Jälkikäteen moni asia on mutkikkaampi korjata. Tämähän on yhteistyötä: meillä on asiakkaan kanssa sama tavoite: asiat tehdään oikein ja laillisesti – asiakas suorittavassa portaassa, minä tarkastavassa.”

2007

Pienet yritykset vapautettiin tilintarkastusvelvollisuudesta

2008

Kansainvälinen finanssikriisi

2012

Maallikkotilintarkastus päättyi

2015

Tilintarkastuslaki

2016

Tilintarkastajien valvonta siirtyy PRH:lle

© Shutterstock

KORONA

haastaa tilinpäätöksen laatijat ja tilintarkastajat

Koronaepidemia aiheuttaa merkittäviä taloudellisia ongelmia monelle yhtiölle, ja tulevaisuudennäkymät saattavat olla epävarmat tai jopa lohduttomat. Vaikutukset toimintaan ja sen jatkumisen mahdollisuuksiin ovat erilaisia eri toimialoilla ja eri yrityksissä.

Toiminnan jatkuvuutta on arvioitava

Yhtiön johdon on muodostettava käsitys yhtiön taloudellisesta tilanteesta muuttuneessa tilanteessa. Sen kannattaa huolehtia kirjanpito-ajan tasalle ja laatia budjetti tai kassavirtaennuste. Tilannekäsityksen pohjalta sen on laadittava suunnitelma tai useita skenaarioita ongelmien ratkaisemiseksi. Suunnitelmassa pitää ottaa huomioon sekä yhtiön omat toimet että velkojien ja rahoittajien toimet.

Valtion, rahoituslaitosten ja muiden tahojen tukitoimien huomioimisessa pitää olla realistinen. Mahdolliset kirjalliset lupaukset ja päätökset ovat mediasta saatua tietoa ja varmempia.

Koronavirusepidemia aiheuttaa merkittäviä ongelmia monen yhtiön toiminnalle ja taloudelle. Tilanne on haastava tilinpäätösten laatijoille ja tilintarkastajille erityisesti toiminnan jatkuvuuden arvioimisen näkökulmasta.

Riitta Laine

Johdon on myös mietittävä realistisesti, kuinka pitkälle yhtiön kassa riittää ja kyetäänkö toimintaa jatkamaan.

Olenneiden epävarmuus-tekijöiden pitää näkyä tilinpäätöksessä

Keskellä suurta huolta tulevasta johdon pitäisi huolehtia myös siitä, että edellisen tilikauden tilinpäätös ja toimintakertomus tulee laadittua.

Tilinpäätöksen pitää antaa oikea ja riittävä kuva yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Koronan taloudellisilla vaikutuksilla voi olla merkitystä kirjanpidon, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen kannalta myös siltä osin, kuin edellisen tilikauden tilinpäätös on vielä kesken.

Tilinpäätökset laaditaan lähtökohtaisesti toiminnan jatkuvuuden periaatteen mukaisesti (KPL 3:3 §). Toiminnan oletetaan siis jatkuvan ainakin seuraavat 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä. Jos yhtiö ei kykene jatkamaan toimintaansa, johdon on laadittava tilinpäätös jollain muulla periaatteella, kuten likvidaatioarvoihin perustuen. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulee kertoa, miksi oletusta toiminnan jatkuvuudesta ei ole sovellettu ja mitä periaatetta on käytetty tämän sijasta.

Vaikka tilinpäätöksen laatiminen jatkuvuuden periaatteella olisikin asianmukaista, voi joku tapahtuma tai olosuhde aiheuttaa merkittävää epävarmuutta toiminnan jatkuvuudesta. Merkittävästä epävarmuudesta tulee antaa riittävät tiedot tilinpäätöksessä. Tiedot voivat liittyä tilikauden tapahtumiin tai sen päättymisen jälkeisiin tapahtumiin, joten koronalla voi olla vaikutusta myös vuoden 2019 tilinpäätöksiin.

Viittaukset yleiseen taloudelliseen tilanteeseen maailmalla tai Suomessa eivät anna tilinpäätöksen lukijalle lisäarvoa, vaan yhtiön on kerrottava myös omasta tilanteestaan. Liitetiedoissa voidaan kertoa esimerkiksi koronaepidemian vaikutuksista yhtiön toiminnan keskeytymiseen, maksu-kyvyn heikkenemiseen tai saamisten arvon alentumiseen.

Johdolla on siis velvollisuus tehdä arvio yhtiön kyvystä jatkaa toimintaansa. Velvollisuus tulee sitä kautta, että tilinpäätöksen, jonka johto laatii, pitää antaa oikea ja riittävä kuva yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Oikean ja riittävän kuvan antaminen voi edellyttää lisätietoja tilinpäätöksessä. Toiminnan jatkuvuuteen liittyvä epävarmuus on niin tärkeä asia tilinpäätöksen lukijan kannalta, että riittävien tietojen antaminen on hyvän kirjanpitolain mukaan kaiken kokoisissa yhtiöissä, myös mikroyhtiöissä.

Laatimisperiaatteen ja lisätietojen antamisen lisäksi johdon on tilinpäätöksen yhteydessä pohdittava kriittisesti myös muun muassa omaisuuserien arvostusta. Esimerkiksi aktivoitujen kehittämismenojen tulontuottokyky voi olla alentunut tai lainojen erityisehdot vaarantumassa. Osingonjakoehdotuksessa pitää huomioida tilikauden päättymisen jälkeen heikentynyt maksukyky.

Tilintarkastaja arvioi yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa

Tilintarkastajan on aina arvioitava yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa. Hän keskustele johdon kanssa jatkumiseen liittyvästä epävarmuudesta ja johdon tekemästä arvioista. Sen lisäksi tilintarkastaja arvioi itse seuraavia kysymyksiä:

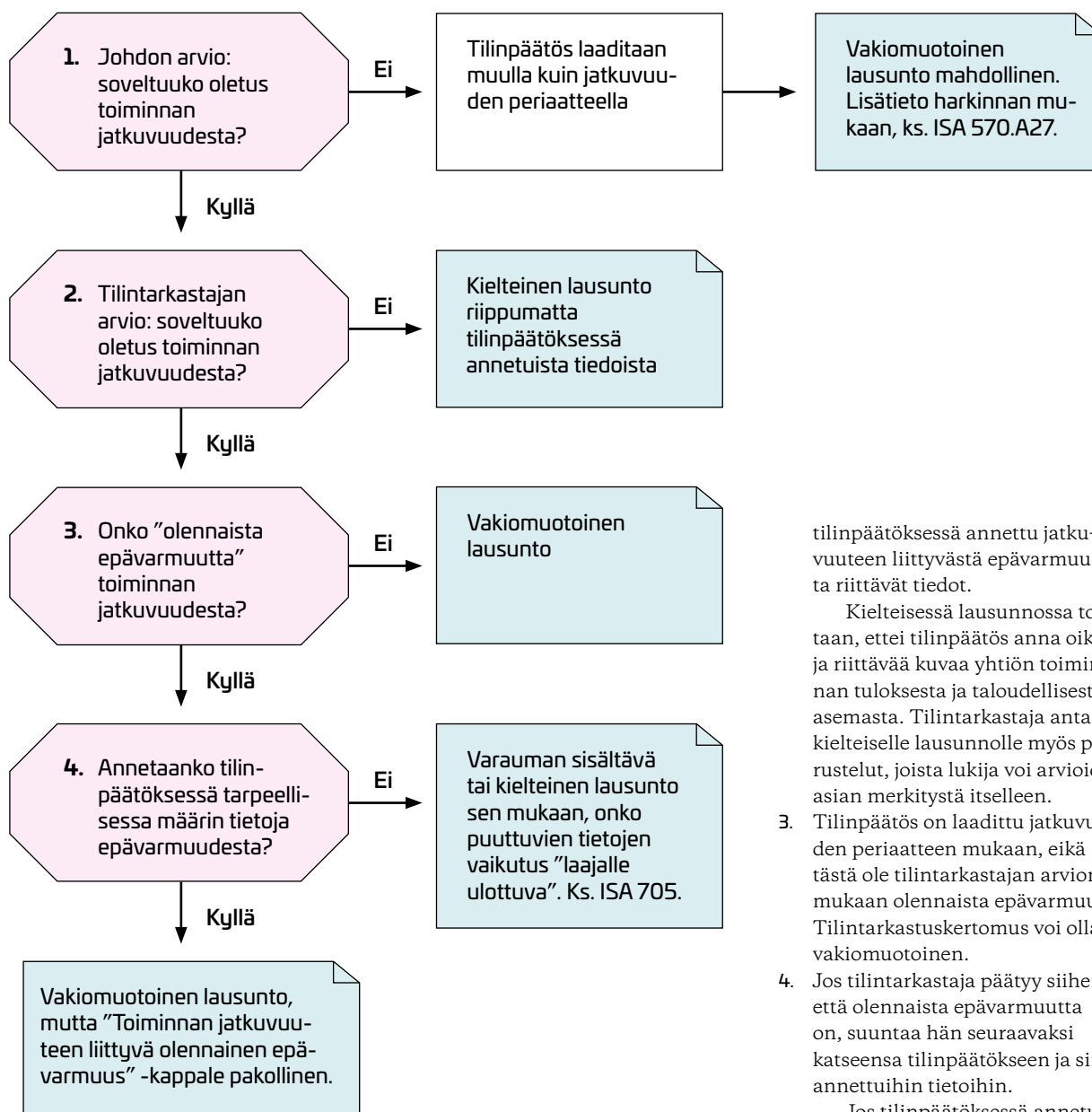
- Onko tilinpäätös ollut asianmukaista laatia jatkuvuuden periaatteella?
- Onko merkittävästä epävarmuudesta annettu riittävät tiedot tilinpäätöksessä?
- Onko tilintarkastuksessa havaittu sellaisia tapahtumia tai olosuhteita, jotka saattavat antaa merkittävää aihetta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa?

Koronan aiheuttamien taloudellisten ongelmien tunnistaminen ja toiminnan jatkuvuuden vaarantumisen toteaminen ei todennäköisesti ole vaikeaa tilintarkastajalle. Haastavia voivat sen sijaan olla seuraavat kysymykset:

- Ovatko johdon suunnitelmat tilanteen ratkaisemiseksi realistisia ja toteuttamiskelpoisia?
- Saako yhtiö lisärahoitusta ja kuinka varmaa sen saaminen on?
- Kuinka pitkälle tukitoimet yritystä kantavat?
- Onko toiminnan jatkuvuus vaarantunut hetkellisesti vai pysyvästi?

Koronan vaikutukset vaativat tilannekohtaista harkintaa, jossa on otettava huomioon yhtiön kannattavuus ja taloudellinen tilanne myös ennen koronaepidemiaa. Arviointia helpottaa, jos rahoituksen jatkumisesta tai muusta tukitoimesta on saatu kirjallinen päätös tai vahvistus.

Toiminnan jatkuvuuden arvioiminen ja oikeanlainen raportointi tarkastuksen havaintojen perusteella ei ole helppoa. Tilintarkastajalla ja johdolla voi olla eri näkemykset yhtiön tilanteesta, tilinpäätökseen tarvittavista tiedoista ja siitä, mitä tilintarkastajan on asianmukaista kertoa tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastajan on tehtävä tarkastus riippumattomasti, objektiivisesti, laadukkaasti ja ammatillista harkintaa ja skeptisyyttä käyttäen. Toisaalta tilanne vaatii myös empatiaa ja neuvonantoa.

Toiminnan jatkuvuuden arvioimisen lisäksi tilintarkastajan on todennäköisesti päivitettävä tilintarkastussuunnitelmaansa, sillä tilintarkastuskertomuksen pohjaksi on saatava riittävä tilintarkastusnäyttö, vaikka asiakkaan luokse ei päästäisikään.

Epävarmuus heijastuu tilintarkastuskertomuksiin

Erilaisten toiminnan jatkuvuutta koskevien tilanteiden vaikutuksia tilintarkastuskertomukseen voidaan kuvata yksinkertaistetun päätöspuun avulla. Seuraavat päätöspuun askelmat (1–4) löydät myös oheisesta kuvasta.

1. Johto laatii tilinpäätöksen jollain muulla kuin jatkuvuuden periaatteella. Tilintarkastaja pitää sekä periaatetta että tilinpäätöstä asianmukaisena ja antaa vakio-
muotoisen eli puhtaan tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastaja voi laittaa kertomukseen lisätiedon, jotta huomiota kiinnitetään poikkeukselliseen laatomisperiaatteen.
2. Tilinpäätös on laadittu jatkuvuuden periaatteen mukaan, mutta tilintarkastajan mielestä näin ei pitäisi olla. Tilintarkastaja antaa tilinpäätöksestä kielteisen lausunnon huolimatta siitä, onko

tilinpäätöksessä annettu jatkuvuuteen liittyvästä epävarmuudesta riittävät tiedot.

Kielteisessä lausunnossa todetaan, ettei tilinpäätös anna oikeaa ja riittävää kuvaa yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilintarkastaja antaa kielteiselle lausunnolle myös perustelut, joista lukija voi arvioida asian merkitystä itselleen.

3. Tilinpäätös on laadittu jatkuvuuden periaatteen mukaan, eikä tästä ole tilintarkastajan arvion mukaan olennaista epävarmuutta. Tilintarkastuskertomus voi olla vakiomuotoinen.
4. Jos tilintarkastaja päätyy siihen, että olennaista epävarmuutta on, suuntaa hän seuraavaksi katseensa tilinpäätökseen ja siinä annettuihin tietoihin.

Jos tilinpäätöksessä annetut tiedot ovat tilintarkastajan mielestä riittävät, hänen on lisättävä tilintarkastuskertomukseen asiaa käsittelevä lisätieto, "toiminnan jatkuvuuteen liittyvä olennainen epävarmuus". Muulta osin kertomus on vakiomuotoinen eli lausuntoa ei mukauteta. Lisätiedon tarkoitus on painottaa toiminnan jatkuvuuteen liittyvää epävarmuutta tilinpäätöksen lukijalle.

Jos tilinpäätöksessä annetut tiedot olennaisesta epävarmuudesta eivät tilintarkastajan mielestä ole riittäviä, hän pyytää johtoa korjaamaan tilinpäätöstä. Jos johto kieltäytyy, antaa tilintarkastaja tilinpäätöksestä mukautetun lausunnon. Mukautettu lausunto voi olla joko kielteinen tai varauksen sisältävä.

Varauma tarkoittaa, että tilinpäätös ei anna oikeaa ja riittävää kuvaa tietyiltä, lausunnon perusteluissa kuvatuilta osilta. Perusteluissa kerrotaan myös, että kyseinen seikka saattaa antaa merkittävää aihetta epäillä yhtiön kykyä jatkaa toimintaansa, mutta siitä ei ole annettu riittävästi tai lainkaan tietoja tilinpäätöksessä.

Laadukkaasta tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta ei pidä tinkiä.

Tilintarkastajan on huomioitava raportoinnissaan sekä tilikauden aikaiset tapahtumat että tilikauden päättymisen jälkeiset olennaiset tapahtumat tilintarkastuskertomuksen antamiseen saakka. Koronaan liittyen voi tulla myös tarve

- huomauttaa kertomuksessa tilinpäätöksen laatimisen myöhästymisestä
- mukauttaa konsernitiilinpäätöksestä annettavaa lausuntoa
- mukauttaa muusta informaatiosta, kuten toimintakertomuksesta, annettavia lausuntoja
- huomauttaa siitä, että hallituksen voitonjakoehdotus on osakeyhtiölain vastainen tai mukauttaa sen johdosta TTL 3:5.6 § mukaista lausuntoa.

Myös tilintarkastuskertomuksen on annettava oikea ja riittävä kuva siitä, mikä on tilintarkastajan havaintojen johtopäätös.

Nyt tarvitaan yhteistyötä

Koronan aiheuttamat haasteet ja epävarmuus tulevat näkymään tänä

vuonna tuhansien yhtiöiden tilinpäätöksissä ja niistä annettavissa tilintarkastuskertomuksissa.

Tilinpäätökset pitää laatia lakisääteisten vaatimusten mukaan, ja niiden pitää antaa oikea ja riittävä kuva yhtiön tilanteesta sekä kuvastaa johdon suunnitelmaa haastavan tilanteen ratkaisemiseksi. Laadukkaasta tilinpäätöksestä tai tilintarkastuksesta ei pidä tinkiä tässäkin tilanteessa.

Ilman kristallipalloa koronan vaikutuksia toiminnan jatkuvuuteen on mahdotonta ennustaa ja uutta tietoa tulee koko ajan. Johdon ja tilintarkastajan arviot perustuvat laatimishetken ja tilintarkastushetken parhaaseen tietoon. Kaikki käytössä oleva tieto tulee huomioida arvioissa, niin positiivinen kuin negatiivinenkin.

Joissain tilanteissa voi olla perusteltua viivyttää tilinpäätöksen laatimista ja tilintarkastusta hieman, jotta tieto rahoituksen saannista ehditään varmistaa. Toisaalta joissain tilanteissa tilintarkastettu tilinpäätös voi nopeuttaa tarpeellisen lainan saamista. Lakien asettamissa aikatauluissa on kuitenkin pyrittävä pysymään. ■

Riitta Laine
KHT

*Riitta Laine toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @riitta_i_laine*

Tilintarkastajan puheenvuoro

Minkälaisia ajatuksia poikkeuksellinen tilanne herättää tilintarkastajassa? Vastaamassa KHT Paula Roima.

1. Oletko jo keskustellut asiakkaittesi kanssa koronan vaikutuksista toiminnan jatkuvuuteen?

Kyllä, olen jutellut jokaisen liiketoimintaa harjoittavan yhtiön johdon kanssa ja kysynyt koronan vaikutuksista yhtiön toiminnan näkyisiin ja tietenkin toiminnan jatkuvuuteen, jos sellaista epävarmuutta on.

2. Millaisia haasteita korona on asiakkaillesi aiheuttanut?

Yksi asiakkaani joutuu sulkemaan hostellinsa huhtikuuksi, toinen (matkatoimisto) joutuu perumaan kaikki myymänsä matkat ja hakemaan siltarahoitusta toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Lähes kaikki asiakkaani odottavat tuloskehityksen heikentyvän. Useissa yrityksissä joudutaan todennäköisesti supistamaan toimintaa esimerkiksi lomauttamalla henkilökuntaa. Moni yritys joutuu turvautumaan rahoituksessa erilaisiin järjestelyihin – Business Finland -tukia on jo haettu. Parhaiten koronasta uskovat selviävänsä ne, joilla on vahva kassa ja vahva oma pääoma.

3. Miten korona näkyy tilinpäätöksissä ja antamissasi tilintarkastuskertomuksissa?

Liitetietoihin on lisätty ”Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat” otsikon alle kuvaus koronan todetuista ja mahdollisista vaikutuksista yhtiön toimintaan, mahdollisista epävarmuustekijöistä ja toimista, joihin on ryhdytty koronan takia.

Mikäli toiminnan jatkuvuuteen liittyy olennaista epävarmuutta, tämä on kerrottu liitetiedoissa. Tilintarkastuskertomukseen on lisätty tällaisessa tilanteessa kappale ”Toiminnan jatkuvuuteen liittyvä olennainen epävarmuus”, jossa on viittaus liitetietoihin.

Tähän mennessä yksikään asiakas ei ole kieltäytynyt koronaan liittyvien liitetietojen antamisesta. Mikäli koronan vaikutusten on oletettu olevan vähäisiä, liitetietoja ei ole muutettu.

4. Millaiset ovat odotuksesi loppukevään tilintarkastusten suhteen?

Uskon, että tilintarkastuksiin käytetty aika kasvaa ja joudun lisäämään tänä keväänä moneen kertomukseen kappaleen toiminnan jatkuvuuteen liittyvästä olennaisesta epävarmuudesta. Tilanteen tekee hankalaksi se, että viranomaisten linjaukset voivat päivästä toiseen muuttaa yritysten tulevaisuuden näkymiä. Päätöksillä voidaan olennaisesti vaikuttaa toiminnan jatkuvuuden edellytyksiin.

*Paula Roima
työskentelee
tilintarkastajana
Rantalainen Oy:ssä.*

© iStock

Maria Grönroosin kausi Suomen Tilintarkastajat ry:n puheenjohtajana lähenee loppuaan. On aika kysyä, miltä tilintarkastusala näyttää Marian silmin.

Minttu Sallinen Kuva Aki Rask

**Tilintarkastusala
110 vuotta**

1. Puheenjohtajan pesti on vienyt sinua tilanteesta toiseen ja jopa "maailman ääriin". Mainitse kolme haastavaa tilannetta ja kolme sykähdyttävää kokemusta.

Puheenjohtajan työ on ollut niin paljon enemmän kuin ikinä osasin odottaa. Eniten minut yllätti läheinen yhteistyö työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa ja Pohjoismaiden vahva rooli maailmalla IFACin ja Accountancy European työssä.

3 x haastava tilanne

- Huomata, miten jäsenkunta epäili yhdistyksen hallitusta tilintarkastuksen rajakysymyksen yhteydessä. Vaikka kuinka vakuutimme, että olemme yhteisellä asialla, luottamusta ei tahtonut löytyä. Olen tyytyväinen, että TEM:n ratkaisu oli lopulta meille kaikille mieleinen.
- Ensimmäiseen palaveriin TEM:ssä olimme valmistelleet jotain ihan muuta kuin mistä ministeriön virkamiehet halusivat puhua. Tilanne oli samaan aikaan sekä nolo että opettavainen: tapaamisen teemat kannattaa aina varmistaa vielä toistamiseen.

KATSE TULEVAISUUTEEN

6X MARIA & TILINTARKASTUS

- Yrittää saada taksi Hong Kongin kaduilla, kun kukaan ei puhu englantia tai osaa lukea karttaa. Jäimme Hong Kongiin yöksi matkalla kotiin Sydneyn maailman-kongressista.

3 x sykähdyttävä kokemus

- IFACin maailmankongressi Sydneyssä marraskuussa 2018. Yli 6 000 osallistujaa ympäri maailmaa kerääntyi lähes viikoksi kuulemaan ajankohtaisia aiheita tilintarkastusalan tulevaisuudesta. Näitä "tilintarkastajien olympialaisia" en tule unohtamaan koskaan, ainutlaatuinen kokemus.
- Pohjoismaisen yhdistyksemme NRF:n kokoukset. Näissä tapaamisissa ymmärsin, kuinka iso rooli Pohjoismailla on tilintarkastusalan kansainvälisissä järjestöissä. Kuten IFACin presidentti totesi: "Olette omalla aktiivisuudellanne ja laadukkaalla dialogilla päässeet asemaan, jossa vaikutatte huomattavasti kokoonne enemmän."

Pohjoismailla on edustaja Accountancy European ja IFACin hallituksissa. Kansainvälisten järjestöjen edustajat tulevat myös joka elokuu NRF:n vuosikokoukseen - oman kesälomansa aikana. Tämä jos mikä osoittaa,

kuinka paljon Pohjoismaita arvostetaan. Sydäntäni lämmittää myös se, että juuri NRF sai LCE- eli Less Complex Entities -standardin IAASB:n asialistalle.

- Karaoke kesäpäivillä Tampereella 2018. Uskomatonta, millaista lavakarismaa ja lahjakkuutta löytyy tilintarkastajista!

2. Työ- ja elinkeinoministeriössä pohditaan kevyemmän tarkastuksen mahdollisuutta. Jatkossa mikroyrityksillä voisi olla mahdollisuus valita tilintarkastuksen sijaan yleisluonteinen tarkastus, molemmat tilintarkastajan suorittamia varmennuksia. Peukku ylös vai peukku alas?

Peukku ylös. Tilintarkastus täydessä mittakaavassa on suhteellisen raskas mikroyritykselle. Olisi hyvä, että sille tulisi vaihtoehto. Korostan sanaa vaihtoehto: mikään ei estä mikroyritystä valitsemasta jatkossakin perinteisen tilintarkastuksen, jos sille koetaan olevan tarvetta.

3. Tilintarkastusvalvonnan tilanne on kuohuttanut alaa muutaman vuoden aikana. Miten tilannetta pitäisi ratkoa? Onko myös tilintarkastajilla peiliin katsomisen paikka?

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) valvonta on huomattavasti määrämuotoisempaa kuin aiempi ”peer-review”. Tähän muutokseen on ollut vaikea sopeutua.

Varmasti on ollut myös tapauksia, joissa tilintarkastajilla on ollut peiliin katsomisen paikka. Mutta uskon vilpittömästi, että näitä tapauksia on aika vähän. Rima on asetettu liian korkealle, jos valvontatulosten mukaan kaksi kolmesta tilintarkastajasta ei osaisi työtään (vuoden 2018 valvontatulos).

Yhteistyöllä on tapana ratkaista asiat kuin asiat. Näkisin, että jatkuva avoin ja toista osapuolta kunnioittava ja aidosti kuunteleva dialogi on lääke tulehtuneen tilanteen paikkaamiseen. PRH:n täytyy kyetä kertomaan odotukset ja vaatimustaso, jotta laadunvarmennus olisi ennakoitavaa ja selkeää. Ja meidän tilintarkastajien täytyy ymmärtää, että mennyt maailma ei tule takaisin. Työn dokumentointi on tullut jäädäkseen ja laatu on toimintamme kulmakivi.

4. ”Osaavat tilintarkastajat, vastuullinen tulevaisuus.” Slogan heijastelee tilintarkastajan roolia ilmasto- ja vastuullisuuskysymyksissä. Miten näet tämän roolin?

Eräässä kansainvälisessä kyselyssä tuotiin esiin, että tilintarkastusalalla on korkein eettinen koodi. Tämä, jos mikä, on arvokas ominaisuus.

Vastuullisuus on megatrendi, joka näkyy myös suomalaisten yritysten toiminnassa. Tuotantoketjuja tutkitaan ja yritys vastuuraportteja varmennetaan. Koronakriisi, vaikka hirtittävä onkin, tuo hetkellisen lääkkeen ilmastoasioihin ja voi olla, ettei niin sanottuun normaaliin ole enää paluuta.

Varmennetulle tiedolle on aina tilausta ja uskon, että meillä on isot saappaat täytettävänä myös vastuullisuusasioissa. Jo eettisen koodinkin takia nämä saappaat kuuluvat juuri meille tarkastajille.

5. Koronaepidemian vaikutukset ovat dramaattiset niin yrityksille kuin yhteiskunnallekin. Mitkä ovat tilintarkastajan kolme tärkeintä tehtävää, jotta kriisistä selvitäisiin mahdollisimman vähäisin vaurioin?

1. Puhua yritysjohdon ja yrittäjien kanssa, olla läsnä ja tukea, vaikkakin sitten etänä. Sparrata asiakasta kassavirtaennusteen laatimisessa, rahoitustarpeen ajoissa liputtamisessa sekä esimerkiksi Finanssivalvonnan ja IFRS:n sääntöjen tulkinnassa.
2. Yhteinen intressimme yritysten kanssa on tilinpäätös, jossa on oikeat ja riittävät tiedot. Tilintarkastajien tehtävä on tarkastaa ja raportoida, tehkäämme se ryhdyttävästi. Tarvittaessa on myös suoraselkäisesti liputettava toiminnan jatkuvuuteen liittyvästä epävarmuudesta ja annettava mukautettuja kertomuksia. Monesti olemme päässeet helpolla, mutta nyt koronatilanteessa emme. Kannetaan vastuumme.
3. Kehittyä ja pysyä ajan hermolla. Digitalisaatio oli ehkä joskus kirosana, nyt etätyöskentelyaikana se on siunaus. Tilintarkastusalalla pysyminen vaatii tiedonjanoisuutta ja kehitysmuuntoisuutta. Maailma muuttuu nopeasti ja meidän on pysyttävä ketterinä kuin Federer tenniskentällä. We can do it!

6. Tilintarkastusala täyttää 110 vuotta tänä vuonna. Minkälaisin eväin lähettäisit jäsenkuntaa ja yhdistystä matkaan seuraaville vuosille?

Me tilintarkastajat olemme vaatimatonta porukkaa. Niinkin pahasti, ettei kukaan oikein tiedä, mitä me teemme. Meidän tulee rohkeasti ottaa tilaa ja kantaa yhteiskunnassa. Esiintymiset yhtiökokouksissa ovat toki tuoneet uutta toivottua profiiliin nostoa.

Ala on murroksessa ja tulevaisuuden haasteet on voitettava jatkokoulutautumisella, erikoistumisella ja yhteistyöllä eri osaajien kesken.

Etujamme ei valvo muut kuin me itse. Olkaamme aktiivisia ja puhalletaan yhteen hiileen! ■

Kim Ittonen, KTT
Kim Ittonen toimii Hankenilla
tilintarkastuksen apulaisprofes-
sorina ja laskentatoimen yksikön
johtajana.

KIM ITTONEN

Varmementamisen kysyntä kasvaa hyötyjen myötä

Vastuullisuusraporttien varmennus yleistyy.
Kysyntää lisää rationaalinen hyötynäkökulma.

Vastuullisuusraporttien merkitys päätöksenteossa on kasvanut raporttien yleistymisen ja raportoinnin osittaisen harmonisoitumisen myötä. Vastuullisuusraporttien tavoitteena on rikastuttaa yritysten käytössä olevaa informaatiota ja parantaa päätöksentekoa.

Riskit lisäävät vastuullisuusraportointia

Vastuullisuusraporttien yleistymisen myötä myös vastuullisuustietojen varmennuksen kysyntä on kasvanut. Tutkimusten mukaan erityisesti ympäristö- ja sosiaaliset riskit yrityksen liiketoimintaympäristössä lisäävät vastuullisuusraportoinnin ja sen varmennuksen kysyntää. Tätä tulosta selittävät seuraavat seikat:

1. Liiketoimintaympäristön riskit lisäävät sijoittajien vaatimuksia läpinäkyvyydelle, ja tässä vastuullisuusraporteilla on keskeinen rooli.
2. Vastuullisuusraporttien varmennuksen kysyntä kasvaa myös yritysten sisällä silloin, kun sidosryhmien tiedetään vaativan laadukasta raportointia.
3. Vastuullisuusraportointi edellyttää laadukasta ja kattavaa laskenta-, hallinto- ja valvontajärjestelmää. Järjestelmien päivittämisessä tarvitaan usein myös varmentamisen ammattilaisten osaamista, koska raportointi ja varmentaminen ovat suorassa yhteydessä toisiinsa.

Varmementamisen on tuotava näkyviä hyötyjä

Käytännössä vastuullisuusraporttien vapaaehtoista varmennusta tehdään, jos se tuottaa lisäarvoa. Eli toisin sanoen hyödyt kattavat tai ylittävät kulut.

Kansainvälisten tutkimusten perusteella varmennuksen tuottama lisäarvo voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen. Sisäistä lisäarvoa syntyy silloin, kun vastuullisuuteen liittyvän informaatiojärjestelmän tiedonkeruu ja -prosessointi tehostuu varmennuksen ansiosta. Laadukkaampi informaatio tehostaa esimerkiksi yrityksen tekemiä investointeja vastuullisuuteen. Sisäisinä hyötyinä mainitaan usein myös liiketoimintaympäristön riskien tunnistaminen ja hallinta. Nämä edesauttavat varautumista odottamattomiin sokkeihin.

Ulkoisia hyötyjä saadaan sijoittajille ja sidosryhmille tarjottavan lisäinformaation sekä parantuneen luottamuksen kautta. Informaatioympäristön rikastuminen on yhdistetty muun muassa tarkempiin analyttikoiden ennusteisiin ja alhaisempiin pääoman kustannuksiin.

Tutkimustiedon pohjalta voidaankin päätellä, että vastuullisuusraportoinnin varmennus on kannattavaa, kun

- yritys vastuukysymysten ymmärtäminen ja kommunikointi on tärkeää
- ympäristö- ja sosiaalisten riskien tunnistaminen on tärkeää
- vastuullisuusraportointiin liittyviä informaatio- ja tiedonkeruuprosesseja on tarvetta tehostaa. ■

LISTAYHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET DIGITALISOITUVAT

Listayhtiöiden on raportoitava tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa yhteisessä sähköisessä muodossa. Sähköisen tilinpäätöksen vapaaehtoinen varmentaminen parantaa tietojen luotettavuutta.

Riitta Laine

Eurooppalaisten listayhtiöiden on vuodesta 2020 lähtien raportoitava tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa yhteisessä sähköisessä muodossa.

Sähköinen muoto määrittää kielen ja koodiston

Yhtenäinen sähköinen muoto tarkoittaa, että kaikki listayhtiöt raportoivat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen samaa raportointikieltä ja -koodistoa käyttäen. Raportointikieliksi ESEFissä on määritelty XHTML ja XBRL. Koodistona eli eräänlaisena sanakirjana käytetään IFRS-takso-

nomiaan perustuvaa ESEF-taksonomiaa, joka määrittelee käytettävät XBRL-merkit.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen osalta yhtenäinen sähköinen muoto tarkoittaa sitä, että niiden muodostama kokonaisuus esitetään XHTML-muotoisena. XHTML-muotoista tilinpäätöstä ja toimintakertomusta pystytään lukemaan sekä koneellisesti että ihmissilmin.

XBRL-merkit eli tagit

Tilinpäätökseen sisältyvä IFRS:n mukaan laadittu konsernitilinpäätös tulee tietyiltä osin merkitä eli tagätä (engl. tagging). Tagäyksessä tiedolle annetaan ESEF-taksonomiassa määritelty XBRL-merkki eli tagi.

European Single Electronic Format (ESEF) -vaatimus perustuu listayhtiöiden avoimuusvaatimusten harmonisointia koskevaan avoimuusdirektiiviin (2004/109/EC) ja sen muutosdirektiiviin sekä Euroopan komission delegoituun asetukseen (2019/815). Asetus on listayhtiöitä sitovaa sääntelyä, ja se on implementoitu arvopaperimarkkinalakiin (AML 7:5§).

Tilinpäätös ja toimintakertomus toimitetaan ESEF-vaatimukset täyttävässä muodossa ja arvopaperimarkkinalain asettamissa aikarajoissa keskeisille tiedotusvälineille, yhtiön omille internetsivuille ja kansalliseen tiedotevarastoon (OAM), jota ylläpitää Suomessa Helsingin Pörssi. Arvopaperimarkkinalaki sisältää säännökset siitä, mihin mennessä tilinpäätös ja toimintakertomus on julkistettava, ESEF ei muuta näitä säännöksiä aikarajoista.

EUR million	Note	Year ended Dec 31,	
		2019	2018
Net sales	2, 3	2,926	2,756

Line item
ifrs-full: Revenue
Value
2,926,000.00 €
Period
2019-01-01 to 2019-12-31
Units
iso4217: EUR
Entity

Merkit liitetään XHTML-muotoiseen dokumenttiin käyttäen iXBRL-tekniologiaa.

Esimerkiksi liikevaihtoluvulle annettava tägi mahdollistaa sen, että luku on mahdollista tunnistaa liikevaihdoksi myös koneellisesti, näkemättä tilinpäätöksen rivin selitettä. Tägien tiedot (kuvan sinisessä laatikossa) tulevat näkyviin esimerkiksi erillisen iXBRL-viewer-ohjelman kautta, kun käyttäjä klikkaa tilinpäätöksessä merkittyä lukua (kuvassa keltaisella). Tägi kertoo myös muita tietoja, kuten kyseessä oleva kauden.

Jos ESEF-taksonomiasta ei löydy tägejä, jotka kuvaisivat yksittäisten tilinpäätöstietojen sisältöä riittävän hyvin, tulee taksonomiaan luoda

yhtiön omia laajennuksia (engl. extension). Laajennukset on ankkuroitava (engl. anchoring) eli linkitettävä taksonomiassa lähimpänä olevaan merkitykseen.

Yhtenäinen rakenteinen muoto auttaa taloudellisen tiedon käsitteilyä koneellisesti ja helpottaa tiedon siirtämistä järjestelmästä toiseen. Rakenteisuus ja yhteiset taksonomiat

parantavat myös vertailukelpoisuutta eri yhtiöiden ja maiden välillä sekä yli kielirajojen. Tämä hyödyttää muun muassa sijoittajia, analyytikoita, tutkijoita, tilintarkastajia ja listayhtiövalvontaa.

Riitta Laine

SUOMEN TILINTARKASTAJAT EDISTÄÄ YHTENÄISTÄ ESEF-TARKASTUSTA

Olemme yhdistyksenä tehneet yhteistyötä ESEF-raportointiin liittyvien sidosryhmien ja ministeriöiden edustajien kanssa. Tässä artikkelissa esitetyt näkemykset perustuvat yhteisiin keskusteluihin.

Yhteiseen käsitykseen on päästy muun muassa siitä, että ESEF-muotoiseen raportointiin siirtymisen ensimmäisessä vaiheessa virallinen tilinpäätös ja sen lakisääteinen tilin-

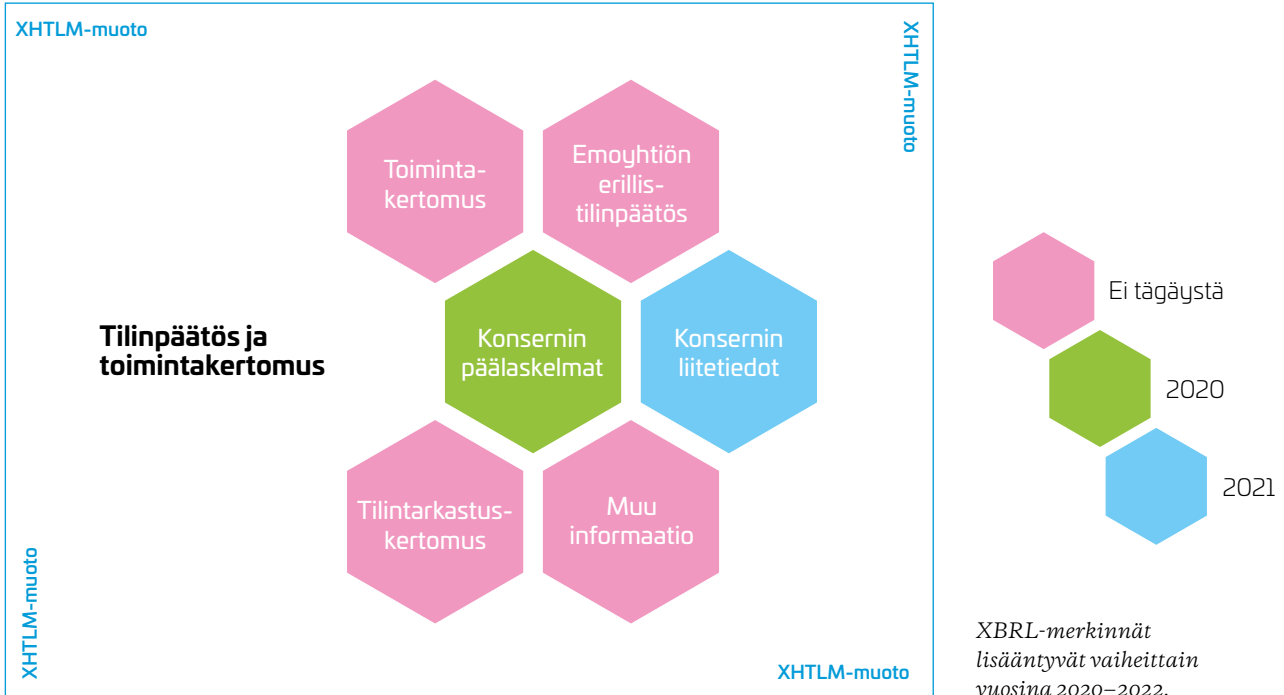
tarkastus eivät muutu. Taloudellisen raportoinnin digitalisaation edetessä tulevat nämäkin asiat näkemyksemme mukaan muuttumaan tulevaisuudessa – ehkä jo ESEF-raportoinnin toisessa vaiheessa eli tilikaudelta 2022.

Yhdistyksenä tavoitteemme on mahdollisimman yhtenäinen, tehokas ja selkeä toimintatapa ESEF-tarkastuksiin liittyen. Toiveenamme on

myös se, ettei ESEF hankaloitaisi listayhtiöiden ja tilintarkastajien työtä alkuvuoden 2021 kiireissä.

Olemme aloittaneet jäsentemme avustuksella suosituksen ESEF-tilinpäätösten varmentamisesta. Suositus tulee sisältämään myös mallin ESEF-varmennuksesta annettavasta raportista. Suositus julkaistaan Suomen Tilintarkastajat ry:n verkkosivuilla viimeistään syksyllä 2020.

Kommentti

XBRL-merkinnät lisääntyvät vaiheittain

ESEF-vaatimukset tulevat voimaan vaiheittain. Tilin päätöksen ja toimintakertomuksen esittäminen XHTML-muodossa on pakollista tilikaudelta 2020.

Ensimmäisessä vaiheessa on myös merkittävä XBRL-merkein konserni-tilinpäätöksen päälaskelmat eli laaja tuloslaskelma, tase, rahavirtalaskelma ja laskelma oman pääoman muutoksista. Jokainen päälaskelman tieto merkitään erikseen sillä yksityiskohdaisuuden tasolla, jolla yhtiön IFRS:n mukaiset päälaskelmat on laadittu.

Vuoden 2022 tilinpäätöksistä alkaen myös konserniliitetiedot tulee merkitä XBRL-merkein. Yksi liitetieto merkitään kokonaisuudessaan yhdellä XBRL-merkillä (engl. block-tagging). Liitetiedon yksityiskohtia ei tarvitse merkitä.

XBRL-merkitsemisvaatimus ei koske emoyhtiön erillistilin päätöstä eikä toimintakertomusta. Niiden on ainoastaan oltava XHTML-muodossa.

sa. Yhtiöt voivat itse määritellä, mitä muuta ne sisällyttävät XHTML-dokumenttiin. ESEF-vaatimukset eivät koske tilinpäätöstiedotteita tai puoli-vuosikatsauksia.

Muutoksia virallisiin tilinpäätöksiin ei pitäisi tulla

ESEF-vaatimukset koskevat listayhtiön tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisen sähköistä muotoa. Muita arvopaperimarkkinain mukaisia julkistamiseen liittyviä vaatimuksia se ei muuta. ESEF ei myöskään vaikuta tilinpäätöksen kokoamiseen, sisältöön tai allekirjoittamiseen.

Suomen kirjanpitolaki ei edellytä tilinpäätöksen laatimista sähköisessä muodossa, mutta toisaalta se ei estäkään sitä. Listayhtiön virallinen allekirjoitettu tilinpäätös voikin olla joko sähköisessä XHTML-muodossa tai paperilla. Tilinpäätökseen on myös tehtävä tilinpäätösmerkintä ja liitettävä tilintarkastuskertomus. Käytännössä listayhtiöiden viralliset tilin-

päätökset allekirjoitetaan useimmiten vielä paperilla eli manuaalisesti.

Lakisääteinen tilintarkastus ei toistaiseksi muutu

Lakisääteinen tilintarkastus kohdistuu ja tilintarkastuskertomus liitetään siihen tilinpäätökseen, jonka yhtiön johto on allekirjoittanut. Käytännössä lakisääteinen tilintarkastus kohdistuu siis edelleen paperilla allekirjoitettuun tilinpäätökseen, mutta kohdistuuko se myös ESEF-muotoiseen XBRL-merkein tagattuun tilinpäätökseen?

Listayhtiöiden tiedon julkistamista koskeva avoimuusdirektiivi määrittelee, että sähköisesti raportoitavaan kokonaisuuteen kuuluvat tarkastetut tilinpäätösasiakirjat. ESEF-raportointia koskeva asetus ei kuitenkaan sisällä määräyksiä tilinpäätöksen tilintarkastuksesta tai muusta varmentamisesta.

Euroopan komissio otti kantaa ESEF-muotoisten raporttien varmentamiseen 28.5.2019 julkaisemassaan

Suomen kirjanpitolaki ei edellytä tilinpäätöksen laatimista sähköisessä muodossa, mutta toisaalta se ei estäkään sitä.

ESEFiä koskevassa Q&A:ssa (Frequently asked questions on the European single electronic format), jonka mukaan ESEF-muotoinen tilinpäätös tulisi tilintarkastaa.

Q&A:n juridisesta sitovuudesta on kuitenkin erilaisia käsityksiä. Suomessa ajatellaan laajasti niin, että sillä ei ole virallista asemaa, eikä sen pohjalta synny tilintarkastusvelvollisuutta. Komissiolta on mahdollisesti tulossa virallisempi kannanotto loppuvuodesta 2020.

Komission Q&A:ta vahvempaa erillistä määräystä tagien tarkastuksen pakollisuudesta ei siis vielä ole. Tästä syystä ESEF-muotoisen tilinpäätöksen varmentamisen ei Suomessa katsota kuuluvan lakisääteiseen tilintarkastukseen. Asia voi kuitenkin muuttua tulevina vuosina, jos komissio antaa asiasta uusia määräyksiä tai suomalaisessa lainsäädännössä säädetään toisin.

Vapaaehtoinen varmentaminen kannattaa

Vaikka lakisääteinen tilintarkastus ei Suomessa tämänhetkisen käsityksen

mukaan ulotu ESEF-muotoiseen tilinpäätökseen, yhtiö voi hankkia sille varmennuksen vapaaehtoisesti. Erillinen ESEF-varmennus tehdään lakisääteisen tilintarkastuksen päätyttyä omana toimeksiantonaan.

Mitä ESEF-tilinpäätöksestä sitten pitäisi tarkastaa? Tilintarkastuksen lopputuloksena konsernitiilinpäätöksestä lausutaan, että se antaa oikean ja riittävän kuvan ja että se täyttää lakisääteiset vaatimukset. Nämä asiat eivät muutu, kun tilinpäätös muunnetaan XHTML-muotoon ja merkitään XBRL-merkein.

Tilintarkastajien käsityksen mukaan ainakin seuraavat asiat pitäisi tarkastaa:

- tagäykset eli XBRL-merkein varustetut päälaskelmarivit
- tagien asianmukaisuus ja mahdollisten laajennusten ankkurointi
- tagäytyn tiedon sisällöllinen vastaavuus tilintarkastettuun tilinpäätökseen.

Edellisten lisäksi voi olla tarpeen täsmäyttää koko XHTML-muotoinen

tilinpäätös aiemmin tilintarkastettuun tilinpäätökseen.

Vapaaehtoinen varmentaminen antaa yhtiölle lisävarmuutta vaatimusten täyttämistä. Varmentaminen voi olla hyödyllistä myös sijoittajien ja muiden tilinpäätösten käyttäjien luottamuksen näkökulmasta.

Erityisesti ESEF-raportoinnin alkuvaiheeseen liittyy kysymyksiä ja ratkaisuja, joita on hyvä pohtia yhdessä tilintarkastajan kanssa. Varmentamisesta kannattaa sopia oman tilintarkastajan kanssa hyvissä ajoin ennen tilikauden päättymistä. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä. Twitter: @riitta_i_laine

Riitta Pelkonen

FINANSSIVALVONTA SUOSITTAA VARMENNUSTA VAPAAEHTOISPOHJALTA

Finanssivalvonta kannattaa tässä artikkelissa esitettyä näkemystä siitä, että ESEF-muotoisen tilinpäätöksen varmennus olisi hyödyllistä tehdä vapaaehtois pohjalta heti ensimmäisistä ESEF-muotoisista tilinpäätöksistä alkaen. Näin lisätään markkinoilla olevien tietojen luotettavuutta ja vähennetään mahdollisia ongelmia tiedon julkistamisessa ja jakelussa.

Lisäksi Finanssivalvonta suosittaa, että yhtiöt ja tilintarkastajat noudattavat Suomen Tilintarkastajat ry:n laatimaa suositusta minimita-

sona, jotta varmennus toteutettaisiin Suomessa mahdollisimman yhdenmukaisesti. Tieto varmennuksen suorittamisesta on suotavaa liittää XHTML-dokumenttiin, kuten varsinainen tilintarkastuskertomuskin.

Finanssivalvonnan tämänhetkinen käsitys on, että ESEF-varmennuksia tullaan jatkossa vaatimaan, vaikka komission kanta varmennuksista ei tällä hetkellä olekaan juridisesti sitovassa ja velvoittavassa muodossa.

Komission Q&A ennakoii komission tavoitetta. Asian järjestäminen raportoivissa yhtiöissä ja tilintarkas-

tusyhteisöissä on kuitenkin aikaa vaativa prosessi, joten asiasta tuskin saadaan lopullista selvyyttä riittävän ajoissa vuoden 2020 ESEF-tilinpäätöksiä ajatellen.

ESEF-varmennusta ollaan tällä hetkellä järjestämässä eri tavalla eri EU:n jäsenmaiden lainsäädännössä. Todennäköisesti osassa maita varmennus vaaditaan jo vuoden 2020 ESEF-tilinpäätöksiin liittyen.

Riitta Pelkonen toimii IFRS-tilinpäätösasiiantuntijana Finanssivalvonassa.

Kommentti

Puhutko tilintarkastajaa?

Mitä tilintarkastaja tarkoittaa puhuessaan oikeasta kuvasta? Entä onko huomautus muikkari asiakkaalle? Tilintarkastaja-suomi-sanakirjasta se selviää!

Anne Kulla

”E n puhu tilintarkastajaa”, totesi pk-asiakasyritykseni toimitusjohtaja veikeästi hymyillen. Innostuneelta tilintarkastajalta oli karannut juttu ammattislangin puolelle.

Vastaavan tilanteen taklaamiseksi julkaisin Tilintarkastaja-suomi-sanakirjan sosiaaliseen mediaan. Sanakirjalle oli selvästi kysyntää, ja siitä on ilmestynyt jo toinenkin, päivitetty painos. Tässä otteita kevään asiakas-kohtaamisten tueksi. Jospa seuraavalla kerralla emme puhuisikaan suoriteperusteisuudesta, vaan...

Tilintarkastus	Puolueeton ja taipumaton silmäpari, joka varmistaa, että asiat ovat niin kuin sanotaan eikä niin kuin uskotellaan.
ISA	Ammattislangilla sininen kirja. Tulkattuna kyseessä on kansainvälinen lista toimenpiteistä, joiden suorittaminen johtaa kriittisen tarkastelun kestäväään tilintarkastukseen.
Tilinpäätös	Yhden taloudellisen vuoden onnistumiset ja epäonnistumiset kirjallisena numeroiden muodossa.
Toimintakertomus	Lihaa luiden ympärillä eli kootut selitykset numeroista ja niiden taustoista, mutta myös hiukkasen katsausta kristallipalloon.
Suoriteperuste	Hetki, jolloin tavara tai palvelu vaihtaa juridisesti omistajaa. Tavara voi olla tilinpäätöshetkellä vain yhden omistajan omaisuutta.
Mukautus	Tilinpäätöksen tarkastuksessa havaittu virhe tai puute, joka johtaa poikkeaman raportointiin tilintarkastuskertomuksessa.
Huomautus	Hallinnon tarkastuksen perusteella havaittu moite, joka esitetään tilintarkastuskertomuksessa.
Going concern	Onko alkaneen tilikauden näkymä turvattu vai jatkuvatko yrittäjän huolet?

P.S. Puuttuuko sanakirjasta olennaisia termejä? Vinkkaa niistä minulle. Puhutaan yhdessä parempaa tilintarkastajaa!

Anne Kulla
KHT, KTM, OTM

Anne Kulla toimii KPMG:n Vaasan toimipisteen johtajana.
Twitter: @kullanne1

Tilien välistä

Tilien välistä -palstalla

SanoiTTaja tarinoi ennalta arvaamattomista ja suhteellisesti sovelletuista aiheista ammatillista harkintaa ja skeptisyyttä käyttäen. Tarinoiden perustaksi on hankittu tarpeellinen määrä tarkoitukseen soveltuvaa evidenssiä. Kohtuullisella varmuudella voidaan lausua, ettei tarinoissa ole olennaista virheellisyyttä.

© iStock

Entisten tilkkareiden juoksukoulu

TILINTARKASTUS oli joskus helsinkiläisen Tuukka Tarkan, 34, suuri rakkaus.

Tarkka ottaa lähiaikoina valmennusvastuun Strength for a reason -juoksuryhmästä. Kyseessä on vertaistukiryhmä, jonka kaikki kaksitoista jäsentä ovat entisiä tilintarkastajia.

”Liikunta ja säännölliset rutiinit elämässä auttavat meitä pysymään kuivilla”, Tarkka toteaa.

TARKKA oli 19-vuotias, kun hän tutustui kansantaloustieteeseen. Pian kuvioihin tulivat laskentatoimi ja rahoitus. 23-vuotiaana Tarkka siirtyi kovempiin aineisiin, tilintarkastukseen ja lopulta ISA-standardeihin.

Tarkan käytöksen takaa löytyy monenlaisia sosiaalisia haasteita. Kiusaamistakin.

”Vasta tilintarkastajien seurassa koin, että minut hyväksyttiin. Tilintarkastus oli keino paeta todellisuutta ja ISA-standardeista sain turvaa itselleni. Ajauduin siis väärään seuraan,” Tarkka kertoo.

AMMATTIEETTISTEN periaatteiden ja ISA-standardien käyttö syrjäytti elämästä vähitellen kaiken muun.

”Kun kolmikymppisenä läpäisin tilintarkastusvalvonnan laaduntarkastuksen, kaikki romahti lopullisesti.”

Tarkka ajautui yhä syvemmälle tarkastushelvettiin. Addiktio hotkaisi Tarkan elämästä vuosia.

Onneksi sattui jotakin, mikä herätti miehen.

”Pari vuotta sitten olin vähällä kuolla yliannostukseen.”

ISA-standardien soveltamisohjeet olivat lopulta liikaa. Tarkka hakeutui vieroitukseen.

KUIVILLE pääseminen ja uuden elämän aloittaminen ei ole helppoa.

”Opettelen asioita, jotka ovat monelle itsestään selviä. Miten käydään kaupassa, miten mennään ajoissa nukkumaan, miten kohdellaan muita ihmisiä? Ihan hirveä projekti. Koko loppuelämä tässä tietysti menee.”

Strength for a reason -vertaistukiryhmästä on ollut Tarkalle apua. Ryhmän perusti aikoinaan Niilo Nipottaja, Tarkan ystävä. Myös hän on entinen ISA-standardien käyttäjä.

”Niilo oli hurahtanut polkujuoksuun ja halusi auttaa muita kuiville päässeitä.”

Juoksuryhmään valitaan henkilöt yhteistyössä Stop tilintarkastukselle -yhdistyksen asiantuntijoiden kanssa.

”Jokaisella on oma tarinansa, mutta meitä kaikkia yhdistää korkea sietokyky. Olemme tottuneet menemään ääri rajoille”, Tarkka toteaa.

TARKAN oma tavoite on 55 kilometrin polkujuoksu ensi keväänä Rukalla. Mies suhtautuu tavoitteeseen varsin luottavaisesti.

”Jos on selvinnyt tilintarkastushelvetistä, selviää ihan mistä tahansa”, hän hymähtää.

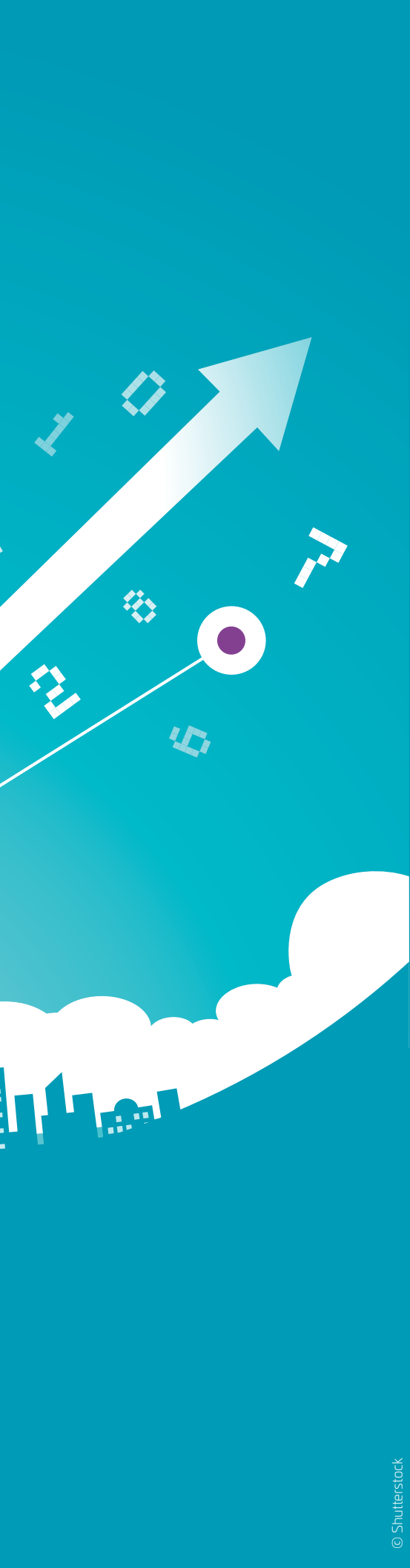
”Elämä on ihanaa. Toki on huonojakin päiviä, mutta tiedän, että jos alkaisin käyttää taas ISA-standardeja, menettäisin tämän kaiken.” ■

Kirjoituksen pohjana on käytetty Helsingin Sanomissa 2.2.2020 julkaistua artikkelia ”Paluu elämään”. Kaikki kirjoituksessa esiintyvät henkilöt ovat fikttiivisiä.

42

Sisäinen tarkastus

Älä arvaa tai oletta, vaan **TIEDÄ**

**Sisäisellä tarkastuksella
saadaan arvokasta tietoa
pääöksenteon tueksi. Ulkoiset
ja sisäiset riskit on tunnettava,
jotta niitä voidaan hallita.**

Helge Vuoti

Yrittäjäjohtajat luotsaavat organisaatioitaan kohti tavoitteitaan jatkuvan epävarmuuden vallitessa, tehden niin tietoisia päätöksiä kuin mahdollista. Hyvä johtaja etsii keinoja, joilla tavoitteet saavutetaan parhaalla mahdollisella tavalla. Keinoihin kuuluvat esimerkiksi tavoitteiden mittaaminen, päätösten vaikutusten arviointi sekä riskienhallinnan, sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja tilintarkastuksen hyödyntäminen.

Sisäinen valvonta tukee tavoitteiden saavuttamista

Onnistunut sisäinen valvonta ja riskienhallinta tukevat sekä yrityksen tavoitteiden saavuttamista että listayhtiöille tarkoitetun hallinnointikoodin (Corporate Governance) toteuttamista. Jokaisen yrityksen on tiedettävä, mitkä sisäiset ja ulkoiset riskit uhkaavat sen toimintaa ja miten näitä riskejä hallitaan. Mitä paremmin riskit ovat yrityksen tiedossa, sitä paremmin niitä voidaan hallita. Näin vältetään arvailulta ja oletuksilta.

Ymmärrys riskienhallinnan merkityksestä paranee koko ajan, mutta miten on sisäisen tarkastuksen laita. Entä miten lakisääteistä tilintarkastusta hyödynnetään johtamisessa? Molemmat ovat oivia keinoja arvioida yrityksen toimintaa ja varmistua siitä, että johdolle ja hallitukselle välittyy tieto olennaisista asioista.

Tilintarkastus keskittyy tilinpäätöksen varmentamiseen

Lakisääteisessä tilintarkastuksessa keskitytään yritysten kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon lainmukaisuuden tarkastukseen. Tilintarkastaja raportoi yhtiökokoukselle. Tilintarkastuksen luonteen vuoksi tarkastuksen kohteena eivät ole – eivätkä kuulukaan olla – kaikki yrityksen talous- ja varainhallinnan järjestelmät ja kontrollit. Lakisääteisen tilintarkastuksen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus olennaisista tilinpäätökseen ja hallinnon lainmukaisuuteen vaikuttavista seikoista.

Tilintarkastusyhteisö voi lakisääteisen tilintarkastuksen lisäksi tarjota tarkastamilleen yhteisöille oheispalveluita tietyin rajoituksin. Sisäisen tarkastuksen palvelujen tarjoaminen tilintarkastusasiakkaalle on kuitenkin poissuljettua esimerkiksi PIE-yhtiöiden eli yleisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden kohdalla.

Sisäinen tarkastus keskittyy arvioituihin riskeihin

Sisäisen valvonnan asianmukainen järjestäminen on yhtiön hallituksen vastuulla. Toimitusjohtajan vastuulla puolestaan on varmistaa sisäisen valvonnan tehokas käytännön toteutuminen.

Hallituksen ja yritysjohtajan näkökulmasta varmuus on saatava muistakin asioista kuin tilinpäätöksestä tai hallinnon lainmukaisuudesta. Sisäisen tarkastuksen kautta yhtiön hallitus ja johto voivat valvoa sitä, että yhtiön toiminta on lakien ja säännösten mukaista, tehokasta ja tuottavaa sekä raportointi luotettavaa ja omaisuus turvattua.

Sisäisen tarkastuksen kohdentaminen perustuu arvioon yhtiön riskeistä. Sen tehtävä on varmistaa myös sisäisen valvonnan toteutuminen. Sisäisessä tarkastuksessa pyritään muun muassa kontrollien todentamiseen ja testaukseen. Näin varmistutaan toimivista käytänteistä ja tuotetaan johdolle tietoa päätöksenteon tueksi.

Sisäisen tarkastuksen tulee kattaa esimerkiksi seuraavat osa-alueet:

- sisäinen valvonta
- riskienhallinta
- johtaminen ja hallinto
- liiketoiminnalliset tavoitteet
- mittarit ja seuranta
- toiminnallinen tehokkuus ja tuottavuus
- säästöjen ja ohjeiden noudattaminen
- luotettava sisäinen ja ulkoinen taloudellinen informaatio
- omaisuuden ja tietojen turvaaminen.

Sisäisen tarkastuksen ammattistandardit ja eettiset säännöt on laatinut sisäisen tarkastuksen kansainvälinen kattojärjestö The Institute of Internal Auditors (The IIA).

Sisäinen tarkastus PIE-yhtiöissä

PIE-yhtiöiden osalta pörssi-yhtiöiden hallinnointikoodi antaa rungon sille, miten sisäinen tarkastus tulee järjestää. Sen mukaan listayhtiön on määriteltävä, miten sisäisen tarkastuksen tehtävät on yhtiössä järjestetty.

Hallinnointikoodin lisäksi sijoituspalvelu- ja rahastoyhtiöitä koskevat Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet käsittelevät sisäistä tarkastusta. Laeista löytyy omia säännöksiä sisäisen tarkastuksen osalta esimerkiksi luottolaitoksille, vakuutusyhtiöille, rahastoyhtiöille ja vaihtoehdotorahastoille.

Tavoitteena tehokkaasti toimiva sisäinen tarkastus

Hallituksen tehtävä on varmistaa, että sisäisellä tarkastuksella on riittävät resurssit yhtiön toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus huomioon ottaen. Yrityksen sisäisen tarkastuksen toiminto voidaan järjestää joko yhtiön omaksi in-house-toimintona tai kokonaan tai osittain ulkoistettuna palveluna.

Ulkoistettuna palveluna toteutettu sisäinen tarkastus voi olla hyvä ratkaisu silloin, kun yrityksellä ei ole tarvetta kokoaikaiseen sisäiseen tarkastajaan. Sisäisen tarkastuksen ajankäyttö on näin helpommin mitoitettavissa yrityksen tarpeisiin.

Ulkoistettuna palveluna toteutetun sisäisen tarkastuksen puitteissa voi olla helpompi tuoda hankalia asioita yrityksen johdon tietoon verrattuna tilanteeseen, jossa sisäistä tarkastusta hoitaisi yhtiössä pitkään työskennellyt henkilö. Erityisesti väärinkäytösten selvittämisessä voi olla tarkoituksenmukaista käyttää ulkopuolista tahoa riippumattomuuden korostamiseksi sekä erityisosaamisen tuomiseksi selvitystyöhön. Ulkopuolinen taho voi myös tuoda uusia näkemyksiä tai kokemusta erilaisista käytänteistä, toimintatavoista, työvälineistä ja analysointitavoista.

Vaikka sisäinen tarkastus olisikin ulkoistettu, yhtiössä on oltava sisäisen tarkastuksen vastuuhenkilö. Yhtiössä työskentelevän henkilön tehtävään voi kuulua esimerkiksi tarkastusten koordinointi ja käytännön toimissa auttaminen. Tämä voi tarkoittaa auttamista esimerkiksi tietojärjestelmiin pääsyssä, aineistotoimituksissa ja haastatteluvaroituksissa.

On suositeltavaa, että sisäisen tarkastuksen ja johdon välisten keskustelujen lisäksi hallituksella tai tarkastusvaliokunnalla on ainakin kerran vuodessa mahdollisuus tavata sisäinen tarkastus.

Sisäisen tarkastuksen yhteistyö tilintarkastuksen kanssa

Sisäisen tarkastuksen kansainvälisissä ammattistandardeissa edellytetään, että sisäinen tarkastus koordinoi eri varmennustoimintojen työtä. Lisäksi se varmistaa, että päällekkäiseltä työltä ja valvonta-aukkoilta vältytään. Samalla tavalla tilintarkastajalla on mahdollisuus hyödyntää sisäisen tarkastuksen työtä omaa tarkastussuunnitteluaan varten.

Käytännössä tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan on hyödyllistä tavata vähintään vuosittain, tutustua toistensa tarkastussuunnitelmiin ja -raportteihin sekä keskustella yhtiön toiminnasta, sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Tällöin välitetään suoraan tietoa todennäköisesti juuri niistä riskeistä, jotka huolestuttavat johtoa ja hallitusta eniten. ■

Tilintarkastajalla on mahdollisuus hyödyntää sisäisen tarkastuksen työtä omaa tarkastussuunnitteluaan varten.

Helge Vuoti
CCSA, CFE, CIA, CISA, HT, JHT

Helge Vuoti toimii partnerina BDO Oy:lla.

Näkökulma

Ari Ladvelin

TARKASTUSTOIMINNOT, RISKIENHALLINTA JA YRITYSTURVALLISUUS

Riskienhallinta on osa hyvää hallintotapaa. Organisoitumielessä riskienhallinta on lähempänä toimivaa johtoa, eikä se ole samalla tavalla riippumaton toiminto kuin ulkoinen tai sisäinen tarkastus.

Riskienhallinnalla on tarkastustoimintojen kanssa pitkälle samat tavoitteet ja sidosryhmät, ja hyvä yhteistyö näiden välillä onkin perusteltua. Yhteistyö tarkoittaa esimerkiksi riskitietojen jakamista suunnitteluvaiheessa, päällekkäisen työn välttämistä, erilaisia tarkastussuosituksia sekä jatkuvaa kehittämistä.

Tarkastusfunktiot arvioivat organisaation riskienhallinnan tehokkuutta, ja toisaalta ne ovat myös itse osa organisaation riskienhallintajärjestelmää.

Tehokas riskienhallinta (ISO 31000) muun muassa

- on keskeinen osa organisaation prosesseja ja päätöksentekoa
- huomioi epävarmuustekijät
- on järjestelmällistä, jäsenneltyä ja ajantasaista
- on tilannekohtaista ja ottaa inhimilliset ja kulttuuriset tekijät huomioon

- on avointa, dynaamista, toistuvaa ja muutoksiin reagoivaa
- tukee organisaation jatkuvaa kehittämistä.

Yritysturvallisuus on osa monen organisaation riskienhallintaa. Sen tavoitteita ovat muun muassa toiminnan jatkuvuus, turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus. Yritysturvallisuuden ydintä ovat usein riskit, jotka toteutuvat harvoin, mutta jotka toteutuessaan voivat olla organisaatiolle kriittisiä. Sen vastuulla on usein myös erilaisten poikkeama- ja kriisitilanteiden ennaltaehkäisy ja hallinta.

Tarkastustoiminnoille, riskienhallinnalle ja yritysturvallisuudelle yhteisiä toimintaperiaatteita ovat työn riskilähtöisyys, objektiivisuus, parhaan tiedon hyväksikäyttö sekä korkeat eettiset toimintaperiaatteet.

Alalla vaaditaan hyviä analysointi- ja vuorovaikutustaitoja. Toiminnot tarjoavat tarkastus- ja riskienhallinta-alueiden asiantuntijoille kiinnostavia kehitysmahdollisuuksia ja urapolkuja.

Ari Ladvelin toimii YIT-konsernin riskienhallinta- ja yritysturvajohtajana.

Tämän lehden suunnittelussa ja toteutuksessa mukana

Minttu Sallinen
päätoimittaja
viestintä- ja jäsenpalvelu-
päällikkö

Sanna Alakare
toiminnanjohtaja

Paula Hämäläinen
viestintä- ja jäsenpalvelu-
asiantuntija

Riitta Laine
tilintarkastusasiantuntija

Jarkko Raitio
asiantuntija

Risto Ruuska
johtava asiantuntija

Marjukka Kähönen
toimittaja
Noon Kollektiivi

Kiitokset kirjoittajille ja lehden sisältöön panoksensa antaneille!

- Maria Grönroos, PwC
- Kim Ittonen, Hanken
- Anne Kulla, KPMG
- Ari Ladvelin, YIT Oyj
- Pekka Pajamo, Varma Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö
- Riitta Pelkonen, Finanssivalvonta
- Paula Roima, Tilintarkastus Rantalainen Oy
- Atte Vanhala, Tilintarkastustoimisto Erkki Vanhala Ky
- Erkki Vanhala
- Jouni Vanhala, Tilintarkastustoimisto Erkki Vanhala Ky
- Helge Vuoti, BDO

Lämpimät kiitokset haastattelusta Erkki Liikasilälle.

**Löysitkö tästä lehdestä
hyödyllistä tietoa? Toivoisitko
jostakin teemasta lisää
artikkeleita? Onko mielessäsi
ajankohtaisia juttuideoita?**

Profitiin seuraava numero
2/2020 ilmestyy syyskuussa.

Palautetta tai juttuideoita?

Ole yhteydessä!
viestinta@suomentilintarkastajat.fi

Tänä vuonna juhlitaan 110-vuotista tilintarkastusalaa!

Tilintarkastusalan juhlavuosi tiivistyy syksyllä.

Pysy kuulolla:

- Tulevaisuuden tekijöitä –podcastsarjassa päätetään tilintarkastajat ääneen.
- Juhlavuoden apurahat tulevat hakuun tilintarkastusalan opiskelijoille.
- Iltagaala kokoaa yhdistyksen jäsenet juhlistamaan merkivuotta.
- Yhdistyksemme uudistaa brändinsä ja avaa uudet verkkosivut.

Juhlavuosi huipentuu lokakuussa juhlaseminaariin. Näkökulmia tulevaisuuteen avaamassa mm. [Erkki Liikanen](#), [Sirpa Pietikäinen](#), [Perttu Pölönen](#), [Johanna Ikävalko](#) ja [Mikko Nieminen](#).

Juhlitaan yhdessä!

S	SUOMEN
T	TILINTARKASTAJAT

Rakennamme luottamusta.

110 vuotta tilintarkastusta Suomessa.